

**Przedsiębiorstwo Zastosowań Techniki
" P e Z e T "**

**mgr inż. Krzysztof Hajduczek
45-215 Opole ul. Luboszycka 18
tel./fax. (77) 474 42 64 kom. 501 350 930
e-mail: info@pezet.com.pl <http://www.pezet.com.pl>**

***Instrukcja Obsługi Programu
KANTOR 2000***

Wersja 3.1x dla WINDOWS

Opole 2009

1. WSTĘP

Program napisany jest dla środowiska WINDOWS XP, ale prawidłowo współpracuje również z WINDOWS 98, Me, NT,2000 i Vista. Do wydruku asygnat najlepiej jest użyć drukarki igłowej obsługującej tryb tekstowy (np. Seiko SP2400), raporty mogą być drukowane na dowolnych drukarkach.

Preferuje się stosowanie sprzętu aktualnej generacji z Windows XP oraz dostępem do Internetu, co w niedługim czasie będzie konieczne dla przekazywania danych dla GIIF i NBP.

Szerokość wydruków można zadeklarować na papier o szerokości od 150 mm.

W programie przewidziano możliwość deklarowania krotności każdej waluty, przemieszczania i blokowania walut oraz możliwość sterowania dwoma naszymi tablicami kursów walut wyświetlającymi odrębnie kursy walut, przy czym dla każdej z tych tablic w programie ustala się rodzaj tablicy, ilość wyświetlanych walut i ich krotności.

Firma nasza wykonuje tablice o dużym typoszeregu, wyświetlające cztery lub pięć cyfr kursu waluty na wyświetlaczach diodowych LED o wysokości 16 mm lub 25,4 mm i wyświetlaczach elektromechanicznych o wysokości od 1 cala i większych.

Program umożliwia wyświetlanie należności na dodatkowym wyświetlaczu, może współpracować z drukarkami fiskalnymi ELZAB FP600 od ver. 3.5 oraz OMEGA 2-generacji.

Program pracuje od kilku lat na terenie kilku województw i jest akceptowany przez organa kontrolne NBP.

Z tych wieloletnich doświadczeń wynika, że w większości kantorów nie ma problemów serwisowych. Kontakty z użytkownikami ograniczają się do przypadków, jakie mają miejsce przy zmianach przepisów powodujących zmiany w programie.

Zdarza się, że użytkownik programu wykona w kantorze operacje zabronione pomimo ostrzeżeń emitowanych przez program, co skutkuje wadliwymi wydrukami.

Bardzo rzadko konsultacje są następstwem awarii sprzętowych oraz nieprzewidzianych w programie skutków wprowadzanych w tempie awaryjnym zmian w programie wymuszanych zmianami przepisów.

Baza danych systemu jest szyfrowana, dlatego w przypadku uszkodzenia któregoś z plików odzyskanie danych może nie być możliwe. Aby uniknąć bezpowrotnej utraty danych należy przestrzegać następujących reguł:

- codziennie wykonywać kopię bezpieczeństwa
- wyłączać komputer zgodnie z procedurą Windows
- jeżeli system pracuje w miejscu, gdzie zdarzają się częste wyłączenia prądu, należy zaopatrzyć się w podtrzymywacz napięcia UPS

Niniejszy program jest programem wspomagającym pracę w kantorze. Umożliwia obsłudze wystawiania czytelnych i chronologicznie uszeregowanych dokumentów transakcji, wyręcza obsługę przy wykonywaniu żmudnych rejestrów niezbędnych do rozliczania działalności kantoru. Program pomaga w rozliczaniu kantoru, ale tylko w połączeniu z właściwie prowadzoną dokumentacją, jej przechowywaniem i organizacją pracy kantoru. Wydruk z komputera staje się dokumentem dopiero po podpisaniu go przez właściwe osoby (strony transakcji bądź osoby odpowiedzialne za rozliczenia). W programie starano się uwzględnić wymogi obowiązujących przepisów w zakresie prowadzenia kantorów, ale używanie programu nie zwalnia właściciela kantoru z odpowiedzialności za przestrzeganie obowiązujących przepisów.

2. PODŁĄCZENIE SYSTEMU

1. Ustawić poszczególne elementy systemu w miejscu pracy.
2. Podłączyć do jednostki centralnej monitor, klawiaturę, drukarkę.
3. W przypadku sterowania z programu tablicami kursów walut połączyć za pomocą kabla interfejs szeregowy komputera z tablicą.
4. Przewody zasilające komputera, drukarki i tablicy włożyć do przedłużacza filtrującego lub innego ale *wspólnego zasilania*.

UWAGA! Wszelkie urządzenia peryferyjne należy podłączać do komputera przy wyłączonym zasilaniu – kabel zasilający komputera musi być wyciągnięty z gniazda zasilania.

3. URUCHOMIENIE SYSTEMU

Instalując program w komputerze należy zastosować się do zaleceń zawartych w rozdziałach:

Instalacja programu,

Wprowadzanie stałych programu,

Pierwsze uruchomienie programu

3.1. Uruchomienie systemu

1. Włączyć zasilanie (np. przedłużacz filtrujący).
2. Włączyć komputer i czekać, aż załaduje się Windows. Na pulpicie odnaleźć ikonę programu kantor.
3. Włączyć drukarkę i tablicę.
4. Uruchomić program klikając dwukrotnie na ikonę programu myszą w Windows.
5. Na ekranie pojawi się główna plansza programu i ramka z pytaniem o hasło, które należy wpisać z zachowaniem dużych i małych liter i potwierdzić [Enter] W czasie pisania hasła na ekranie zamiast naciskanych liter pojawiają się gwiazdki w ilości zgodnej z ilością liter hasła, co ma na celu uniemożliwienie podglądu hasła. Po wejściu do programu na dole ekranu pojawi się nazwisko kasjera oraz jego uprawnienia.
6. Pojawia się informacja z datą aktualności danych. Potwierdzamy ją klawiszem [Enter], jeżeli jest prawidłowa lub wpisujemy aktualną rozdzielając kropkami dzień, miesiąc i rok, i też potwierdzamy klawiszem [Enter]. Rok można wpisywać w postaci dwu lub czterocyfrowej (lata od 75 do 99 będą traktowane jako 1975 do 1999, a lata od 00 do 74 jako 2000 do 2074).
7. Następuje wczytanie danych. Jeżeli na ekranie pojawia się komunikat o nie zakończeniu poprzedniego dnia, należy wyjść z programu i uruchomić program z datą dnia poprzedniego, uruchomić raport dzienny i zakończyć dzień. Operacja zakańczania dnia opisana jest odrębnie.
8. Na ekranie pojawi się plansza z danymi licencji programu oraz na dole data z jaką program jest uruchomiony i ewentualnie adnotacja TRYB ARCHIWALNY.
Jeżeli nie ma adnotacji o trybie archiwalnym to można normalnie pracować, w przeciwnym przypadku można tylko przeglądać dane z poprzednich dni pracy lub drukować duplikaty asygnat bądź raportów.

Program jest gotowy do pracy.

UWAGA! Hasło do programu uruchamianego po raz pierwszy: SZEF (pisane dużymi literami). Zaleca się zmianę hasła przy konfiguracji programu.

4. PORUSZANIE SIĘ PO PROGRAMIE

Po wczytaniu się programu pojawia się okno główne z menu głównym systemu:

Wybieranie poszczególnych poleceń z menu powoduje pojawianie się nowych okienek na ekranie. Aby powrócić do okna głównego należy zamknąć nowe okienko przez naciśnięcie klawisza [Esc] lub [Enter] lub kombinacji klawiszy [Alt-F4]. Można też kliknąć piktogram zamknięcia okna .

Wyjątek stanowi okno robocze programu uruchamiane z menu głównego poleceniem Transakcje. To okno można zamknąć jedynie naciskając klawisz [F10].

Chcąc skorzystać z wbudowanego systemu pomocy należy nacisnąć klawisz [F1] lub kombinację klawiszy [Alt-I]. Szczególnie istotne jest to w oknie Transakcje gdzie klawisz [F1] pełni inną funkcję. Tam należy używać kombinacji [Alt-I].

Aby zakończyć pracę programu należy w menu głównego wybrać polecenie Koniec lub nacisnąć kombinację klawiszy [Alt-F4] lub kliknąć piktogram zamknięcia okna.

W każdym z okienek, jakie uaktywnimy, znajduje się informacja o sposobie wykonywania poszczególnych operacji, uruchomienia wydruku lub cofnięcia się do menu głównego.

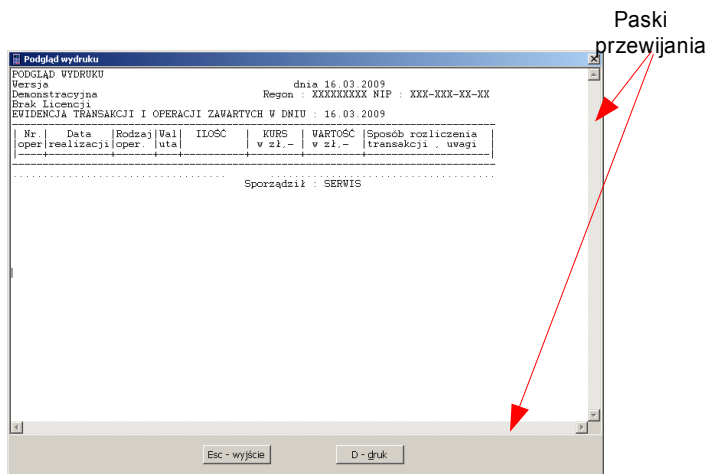
Informacje te umieszczane są w postaci komunikatu na dole ekranu:

Wybierz (cyfry lub litery uaktywniające dane operacje) np.:

Naciśnięcie wymienionych klawiszy powoduje uaktywnienie danej operacji, naciśnięcie [Enter] lub [Esc] spowoduje zamknięcie bieżącego okna i powrót do okna głównego systemu.

W wielu miejscach systemu, a zwłaszcza przy podglądach wydruku, mamy do czynienia z okienkami przewijanymi, to znaczy takimi, których cała treść nie mieści się na ekranie i należy ją przewijać. Sytuacja taka sygnalizowana jest pojawieniem się pasków przewijania.

W takim oknie możemy poruszać się za pomocą myszy lub klawiszy kursora (strzałki).

Uaktywnianie poszczególnych opcji i operacji dokonuje się naciskając klawisz cyfry lub litery znajdującej się przed nią. Klawisze F1 do F10 są klawiszami funkcyjnymi umiejscowionymi w górnym rzędzie klawiatury.

W przypadku gdy komputer oczekuje na wybór **Tak** lub **Nie** naciskamy odpowiednio [T] lub [N].

Kombinacja klawiszy np. [Alt – D] znaczy że mamy nacisnąć **lewy** klawisz [Alt] i trzymając go naciśnięty nacisnąć klawisz [D].

W wielu opcjach po ich uaktywnieniu należy dokonać wyboru danych, co dokonuje się klawiszami ruchu poziomego i pionowego kursora.

Klawisze ruchu kursora

4.1. Korzystanie z wbudowanego systemu pomocy

W systemie został zaimplementowany systemy pomocy zgodny ze standardami Windows:

- naciskając klawisz [F1] lub [Alt - I] będąc w dowolnej opcji programu pojawi się strona instrukcji opisująca możliwe do wykonania operacje w tym miejscu programu
- kolejne strony (ekrany) instrukcji wybiera się poprzez kliknięcie odpowiedniego linka występującego przy interesującym nas haśle, (zielony kolor)
- powrót do ostatnio czytanej strony przez kliknięcie klawisza Wstecz widocznego w górnej części okna pomocy
- gdy strona jest większa od ekranu, można kolejne ekrany czytać po naciśnięciu klawiszy [PgUp]-ekran poprzedni, [PgDn]-ekran następny lub użyć pasków przewijania.
- przejście do spisu treści instrukcji możliwe po kliknięciu klawisza Zawartość
- powrót do programu za pomocą klawisza [Esc].

5. TRANSAKCJE

Po wybraniu polecenia **Transakcje** w menu głównym programu pojawi się okno:

The screenshot shows a window titled "Transakcje" with a menu bar and a main area. The menu bar includes "OPERACJA", "z CTRL", "z ALT", "Kupno", and "Sprzed.". The main area is divided into two sections: a list of operations on the left and a table of exchange rates on the right.

OPERACJA

OPERACJA	z CTRL	z ALT	Kupno	Sprzed.
F1 - Kup. rez.	Nierez.	Bank	Home	PgUp
F2 - Sprz. rez.	Nierez.	Bank	End	PgDn
F3 - Wymiana		Wyd. stanu		
F4 - Kurs		Wyd. kurs		
F5 - Kasa wyp.		Kasa przyjmie		
F6 - Wydanie		Przyjęcie		
F7 - Wyd. zew.		Sprzedaż		
F8 - Poprawa				
F10 - Wyjście				

Numer następnej operacji: 27

	WALUTA	SKUP	SPRZEDAŻ	STAN - KASA	KURS ŚR NBP
A	100 USD	358,00	378,00	359,00	343,73
B	100 EUR	465,00	488,00	2780,00	446,53
C	100 GBP	515,00	540,00	860,00	482,68
D	100 AUD	223,00	237,00	500,00	226,32
E	100 CAD	284,00	302,00	1275,00	269,90
F	100 DKK	58,50	63,50		59,90
G	100 NOK	50,50	54,00	1500,00	50,41
H	100 SEK	40,00	43,50	360,00	40,50
I	100 CHF	298,00	322,00		290,27
J	100 BGL	170,00	199,00	20,00	0,00
K	100 CZK	15,00	16,90	1000,00	16,84
L	100 SKK	0,00	0,00		0,00
M	100 HUF	1,33	1,58	74800,00	1,50
N	100 HRK	49,00	60,00	2930,00	59,86
O	100 RUB	7,50	11,00	480,00	9,94
P	100 EUR	300,00	0,00	269,66	0,00

NOWE ZŁOTÓWKI 39184,91

Jest to główny ekran roboczy systemu, zawierający po lewej stronie wykaz operacji, a po prawej wykaz walut, dane kursów skupu i sprzedaży i stanów poszczególnych walut oraz opcjonalnie również kursy średnie NBP.

5.1. Zmiana kursów

Zmiana kursów jest możliwa tylko gdy kasjer ma do niej uprawnienia.

1. Naciskając klawisze ruchu pionowego kursora (strzałki) naprowadzamy rozjaśnioną ramkę na walutę, której kursy chcemy zmienić lub naciskamy klawisz litery przyporządkowanej danej walucie.
2. Naciskamy klawisz [F4], pojawia się ramka zawierająca nazwę wybranej waluty i dotychczasowy kurs skupu. Jeżeli kurs ten nie wymaga korekty to naciskamy klawisz [Enter], jeżeli wymaga korekty to wpisujemy nową kwotę.
3. Po wpisaniu wartości skupu naciskamy [Enter]. Jeżeli wartość sprzedaży nie wymaga korekty to naciskamy [Enter]. Jeżeli wymaga korekty wpisujemy wartość sprzedaży i znowu naciskamy [Enter].
4. Jeżeli program używa kursów średnich NBP to wprowadzamy kurs średni NBP z tabeli np. ze strony www.nbp.gov.pl, w takiej postaci jak występuje w tabeli bez przeliczania krotności.

5. W przypadku popełnienia pomyłki ponownie naciskamy F4 i wpisujemy prawidłową wartość skupu lub sprzedaży. Jeżeli skup podany był prawidłowo naciskamy [Enter], co umożliwi poprawę wartości sprzedaży. Naciśnięcie klawisza [Enter] stanowi potwierdzenie poprawności danego kursu.

W przypadku współpracy programu z tablicą wyświetlającą braki walut na stanie, chcąc aby brak był wyświetlony, po wpisaniu kursu należy nacisnąć klawisz [B] zamiast [Enter], aby wyłączyć wyświetlanie braków należy ponownie wybrać kurs i potwierdzić [Enter]. Procedurę tą powtarzamy kolejno wybierając waluty, aż do skorygowania wszystkich kursów.

5.2. Stan złotych - operacje KP i KW

Z opcji tej korzystamy przy wprowadzeniu do obrotu dodatkowych sum złotych bądź przy ich pobraniu z kasy kantoru. Walut obcych nie wolno wprowadzać na stan korzystając z tej opcji, możemy je tylko kupować lub sprzedawać.

Naciskając klawisz [F5] dokonujemy wypłaty z kasy, a naciskając [Alt – F5] dokonujemy wpłaty do kasy. Wpisujemy kwotę.

Chcąc wpisać treść operacji (cel wpłaty lub wypłaty) naciskamy [T] i wpisujemy ją oraz [Enter].

Jeżeli jest operacja przesunięcia złotych do innego kantoru w ramach firmy naciskamy ([D]-do lub [Z]-z) wprowadzamy numer tego kantoru i [Enter].

Gdy data realizacji jest inna od bieżącej naciskamy [R] poprawiamy datę i [Enter].

Po wprowadzeniu wszystkich informacji naciskając [Enter] zatwierdzamy operację i następuje wydruk operacji.

Z wydrukami KW i KP należy obchodzić się ze szczególną starannością (zadbać o podpisy i właściwe przechowanie tych dokumentów), gdyż w rozliczeniach kasy są niezbędne.

Dokumenty te winne być sprawdzane na koniec dnia w czasie liczenia stanu kasy.

5.3. Kupno, sprzedaż

Przy transakcjach kupna i sprzedaży najpierw wybieramy walutę, której transakcja dotyczy (klawiszem litery lub klawiszami kursora), a następnie w zależności z kim dokonujemy transakcji naciskamy odpowiednio klawisze:

- transakcje z rezydentami [F1] - kupno lub [F2] - sprzedaż.
- transakcje z nie rezydentami [Ctrl-F1] - kupno lub [Ctrl-F2] - sprzedaż
- transakcje z bankami i kantorami [Alt-F1] - kupno lub [Alt-F2] - sprzedaż.

W ramce pojawia się nazwa waluty i jej kurs, który albo potwierdzamy klawiszem [Enter] albo wpisujemy nowy uzgodniony i potwierdzamy (transakcja po uzgodnionym kursie może być zablokowana dla danego kasjera w jego uprawnieniach, wtedy program przechodzi bezpośrednio do pytania o ilość).

Następnie wpisujemy rzeczywistą ilość waluty, niezależnie od zadeklarowanej krotności dla podawania kursu i [Enter] – zostanie wyliczona wartość. Teraz wg potrzeb można wprowadzić dodatkowe informacje:

Naciskając [N] możemy na życzenie klienta wpisać jego dane (nazwisko i imię, adres, nr dowodu osobistego).

Naciskając [F] możemy wybrać kontrahenta dla którego wystawiamy asygnatę, może to być firma, bank lub kantor, szczegółowe informacje w rozdziale dotyczącym transakcji z kontrahentami.

Naciskając [T] można wpisać treść operacji (dla operacji z bankami) i [Enter].

Naciskając [R] można wpisać datę realizacji, jeżeli jest inna niż bieżąca i [Enter].

Naciskając [S] można zmienić sposób realizacji transakcji (po każdym naciśnięciu pojawia się kolejny sposób realizacji).

Po wprowadzeniu wszystkich informacji naciskając [Enter] zatwierdzamy operację i następuje wydruk operacji.

Jeżeli z tym samym klientem będą kolejne operacje naciskamy [F9]-operacja łączna zamiast [Enter].

Dane te zostaną wydrukowane na dokumencie transakcji.

W ramach tych operacji komputer sygnalizuje wystąpienie nieprawidłowości:

- w przypadku gdy po zadeklarowaniu rodzaju operacji przez pomyłkę nie potwierdzimy kursu i wpisujemy ilość np.100, co komputer zrozumie jako zmieniony kurs na 100, wtedy nastąpi sygnalizacja błędu, gdyż program analizuje zmiany kursów i stwierdza za dużą rozbieżność tak pomyłkowo wpisanego kursu dla danej transakcji. Jeżeli miała miejsce taka pomyłka to naciskamy [Esc] i wpisujemy tą operację ponownie
- jeżeli zadeklarujemy przy sprzedaży większą ilość danej waluty niż mamy na stanie, komputer sygnalizuje to przekroczenie. Podobnie dzieje się przy skupie walut, gdy zadeklarujemy większą ilość waluty niż posiadamy złotych na sfinalizowanie tej transakcji
- jeżeli zadeklarowana ilość waluty jest niezgodna z występującymi nominalami komputer również zasygnalizuje tą niezgodność
- jeżeli zadeklarowana ilość lub wartość w zł przewyższa kwotę dopuszczalną przepisami wprowadzoną w konfiguracji programu również zostanie to zasygnalizowane
- jeżeli zadeklarowana ilość lub wartość w zł przewyższa kwotę podlegającą rejestracji w GIFF możliwą do wprowadzenia w konfiguracji programu, również zostanie to zasygnalizowane.

Przy każdej pomyłce w czasie wpisu transakcji, jeżeli nie został uruchomiony wydruk, po naciśnięciu [Esc] likwiduje się całą transakcję.

Jeżeli już nastąpił wydruk, a popełniono pomyłkę musimy skorzystać z operacji **Poprawy**, po wywołaniu której możliwa jest poprawa ostatniej operacji.

5.3.1. Deklarowana kwota

Jeżeli transakcja ma dotyczyć konkretnej kwoty złotych to nie wpisujemy ilości waluty tylko potwierdzamy [0] i wpisujemy wartość równą kwocie złotych za jaką chcemy dokonać transakcji i potwierdzamy, komputer dokona przeliczenia i wyliczy ilość waluty korygując kwotę złotych przy założeniu transakcji do całych nominalów waluty i wraca do pytania o ilość w którym możemy potwierdzić ilość wyliczoną przez komputer lub zmienić ją na uzgodnioną z klientem i dopiero zatwierdzić operację.

5.3.2. Operacje szybkie

W programie przewidziano dla dwu pierwszych walut na liście operacje szybkie bez możliwości zmiany kursu . Dla operacji tych naciskamy odpowiednio klawisze jak to podano na ekranie przed tymi walutami i piszemy ilość danej waluty.

Klawisze o których mowa wyżej to:

[Home], [Page Up] - dla pierwszej waluty

[End], [Page Dn] - dla drugiej waluty

Po pierwszym potwierdzeniu klawiszem [Enter] zostaje wyliczona należność, a po drugim nastąpi wydruk rachunku.

5.4. Operacje łączne

Program umożliwi dokonywania operacji łącznych na kilku walutach dla jednego klienta. W celu wykorzystania tej możliwości należy na zakończenie operacji kupna lub sprzedaży dla danego klienta po naciśnięciu klawisza [Enter] nacisnąć klawisz [F9] (zamiast drugi raz [Enter]), co powoduje wydruk i gotowość do następnej operacji kupna lub sprzedaży dla tego klienta. Po dokonaniu drugiej operacji, jeżeli nie jest to końcowa operacja znowu naciskamy [F9] i tak postępujemy do ostatniej transakcji dla danego klienta i wtedy po zakończeniu tej ostatniej operacji naciskamy drugi [Enter]. W czasie realizacji operacji łącznych po każdej kolejnej operacji na ekranie oprócz wyniku operacji bieżącej wyświetlany jest bilans należności w złotych.

5.5. Wymiana

Transakcję wymiany dokonuje się po naciśnięciu [F3], gdy rozjaśnienie znajduje się na walucie, którą chcemy wymienić. Operacja ta dotyczy tylko rezydentów, dla innych osób lub banków należy dokonać dwóch oddzielnych transakcji np. łączna. Potwierdzamy kurs lub go zmieniamy i potwierdzamy (jeżeli mamy ku temu uprawnienia).

Po wpisaniu i potwierdzeniu ilości naprowadzamy rozjaśnienie na drugą walutę, na którą dokonujemy wymiany (lub naciskamy literę jej przyporządkowaną) i potwierdzamy klawiszem [Enter].

Potwierdzamy kurs lub go zmieniamy i potwierdzamy. Komputer wyliczy ilość i czeka na jej akceptację – ilość można zmienić na inną (np. równą) zostanie wtedy przeliczona różnica złotówkowa do zapłaty lub wypłaty.

Teraz wg potrzeb można wprowadzić dodatkowe informacje:

Naciskając [N] możemy na życzenie klienta wpisać jego dane (nazwisko i imię, adres, nr dowodu osobistego).

Naciskając [F] możemy wybrać kontrahenta dla którego wystawiamy asygnatę, może to być firma, bank lub kantor, szczegółowe informacje w rozdziale dotyczącym transakcji z kontrahentami.

Naciskając [R] można wpisać datę realizacji, jeżeli jest inna niż bieżąca i [Enter].

Naciskając [S] można zmienić sposób realizacji transakcji (po każdym naciśnięciu pojawia się kolejny sposób realizacji).

Po wprowadzeniu wszystkich informacji naciskając [Enter] zatwierdzamy operację i następuje wydruk dwu rachunków na kupno i sprzedaż walut transakcji oraz różnicy bilansowej w złotych **Do zapłaty** (klient) lub **Do wypłaty** (kasjer).

5.6. Wydruki pomocnicze

Wydruki pomocnicze uruchamiane klawiszami [Alt-F3] i [Alt-F4] w opcji operacji bieżących pozwalają na wydrukowanie aktualnych kursów lub stanów walut.

5.7. Poprawa

Poprawa przewidziana jest na okoliczność, gdy kasjer się pomyli lub gdy klient się wycofa z transakcji np. bo mu brak pieniędzy na jej sfinalizowanie.

Poprawa dotyczy jedynie dnia bieżącego i jest wywoływana klawiszem F8 w opcji operacji bieżących. W zależności od uprawnień kasjera nie można dokonywać popraw w ogóle, poprawiać tylko ostatnią operację lub wszystkie w dniu. Standardowo poprawić można jedynie ostatnią przeprowadzoną operację.

Po jej uaktywnieniu pojawia się komunikat Poprawa i nr (ostatniej operacji). Po naciśnięciu klawisza [Enter] pojawiają się dane tej operacji i możliwość wyboru

P – poprawa, D – druk, R – realizacja (data).

Jeżeli chcemy dokonać poprawy to naciskamy [T] i operacja zostaje skreślona z bilansu, na ekranie pojawia się napis poprawa i teraz bezwzględnie należy wpisać poprawną wersję tej operacji na zasadach jak dla transakcji.

Operacja ta zostaje automatycznie wydrukowana z odpowiednim komentarzem. Przy poprawie operacji wymiany zachodzi konieczność poprawy w formie rozdzielonej skupu i sprzedaży tak jak miało to miejsce na wydruku.

Operacja poprawy może być wykorzystana do podglądania transakcji jakie miały miejsce w dowolnym dniu oraz drukowania duplikatów asygnat. W tym celu należy uruchomić program z datą interesującego nas dnia wybrać opcję poprawy i numer transakcji. Program umożliwia jedynie oglądanie tych archiwalnych operacji bez możliwości dokonywania zmian. Można natomiast wydrukować kopię tego dokumentu z nagłówkiem **kopia** po naciśnięciu klawisza [D].

Operacją poprawy można wprowadzać datę realizacji transakcji jeżeli była inna od bieżącej i nie była znana w czasie jej realizacji ale tylko do zamknięcia dnia.

5.8. Przesunięcia walut - wydanie MM-

Operacje przesunięcia MM- służą do wydania z kasy kantoru waluty do innego kantoru w ramach firmy. Aby dokonać takiej operacji należy najpierw wybrać właściwą walutę a następnie nacisnąć klawisz [F6]. Pojawi się ramka z operacją WYDANIE MM- i pytaniem o ilość. Po podaniu ilości i [Enter], komputer wyliczy wartość przesunięcia i ilość operacji przesunięcia jeżeli komputer musi pobrać walutę kupioną po kilku kursach.

Teraz wg potrzeb można wprowadzić dodatkowe informacje:

Naciskając [T] wpisujemy tytuł operacji i [Enter].

Naciskając [R] można wpisać datę realizacji, jeżeli jest inna niż bieżąca i [Enter].

Naciskając [S] można zmienić sposób realizacji transakcji (po każdym naciśnięciu pojawia się kolejny sposób realizacji).

Naciskając ([D] – do lub [Z] – z) wprowadzamy numer kantoru z którym przeprowadzamy operację [Enter]. Po naciśnięciu [Enter] nastąpi wydruk jednego lub kilku przesunięć które należy w kantorze docelowym wpisać za pomocą funkcji przyjęcia MM+.

Walutę można przesuwać tylko do innych kantorów w ramach firmy, w innych przypadkach należy dokonać kupna lub sprzedaży. Podczas całej operacji sprawdzany jest stan oraz zgodność nominalów jak przy zwykłej operacji sprzedaży. W dowolnej chwili operację można przerwać naciskając klawisz [Esc]. Dokumenty MM podpisane przez kasjera należy uwzględnić przy rozliczaniu kasy i przechowywać podobnie jak KP i KW.

5.9. Przesunięcia walut - przyjęcie MM+

Operacje przesunięcia MM+ służą do wprowadzenia do kasy kantoru waluty z innego kantoru w ramach firmy. Aby dokonać takiej operacji należy najpierw wybrać właściwą walutę a następnie nacisnąć klawisz [Alt-F6]. Pojawi się ramka z operacją PRZYJĘCIE MM+ i pytaniem o kurs, który należy przepisać z dokumentu MM. Po podaniu kursu należy wpisać ilości i [Enter], komputer wyliczy wartość przesunięcia, gdy wartość jest zgodna należy wpisać treść operacji (cel przesunięcia) i [Enter] oraz podać numer kantoru z którego waluta przyszła i nastąpi wydruk przyjęcia MM+.

Walutę można przyjmować tylko z innych kantorów w ramach firmy, w innych przypadkach należy dokonać kupna.

Podczas całej operacji sprawdzana jest poprawność kursów i kontrolowany stan oraz zgodność nominalów jak przy zwykłej operacji kupna i sprzedaży. W dowolnej chwili operację można przerwać naciskając klawisz [Esc]. Dokumenty MM podpisane przez kasjera należy uwzględnić przy rozliczaniu kasy i przechowywać podobnie jak KP i KW.

5.10. Wydanie WZ

Operacje wydania WZ służą do wydania z kasy kantoru waluty do banku na czas jej przewozu. Po otrzymaniu z banku dowodu sprzedaży należy dokonać sprzedaży z WZ. Aby dokonać takiej operacji należy najpierw wybrać właściwą walutę a następnie nacisnąć klawisz [F7]. Pojawi się ramka z operacją WYDANIE WZ i pytaniem o ilość. Po podaniu ilości i [Enter] następnie nacisnąć [T] wprowadzić treść operacji (cel wydania waluty) i [Enter].

Po wprowadzeniu danych naciskamy [Enter], wtedy nastąpi wydruk dokumentu.

Operację WZ należy jeszcze w tym samym dniu zamienić na sprzedaż za pomocą [Alt-F7] co opisano niżej pkt. 5.11.

Występowanie operacji WZ uniemożliwia zamknięcie dnia.

Podczas całej operacji sprawdzany jest stan oraz zgodność nominalów jak przy zwykłej operacji sprzedaży.

5.11. Sprzedaż z Wydania WZ

Operacje sprzedaży z wydania WZ służą do zakończenia transakcji wydania WZ operacją sprzedaży po otrzymaniu z banku dowodu sprzedaży z określonym kursem transakcji. Aby dokonać takiej operacji należy nacisnąć klawisz [Alt-F7]. Pojawi się ramka z pytaniem o numer operacji WYDANIE WZ. Po wpisaniu numeru WZ (jeśli jest prawidłowy) pojawi się ramka z wpisaną ilością i pytaniem o kurs. Po wpisaniu kursu lub potwierdzeniu domyślnego komputer wyliczy wartość oraz przejdzie do pytania o potwierdzenie ilości z dokumentu WZ. Jeżeli ilość i wartość jest zgodna potwierdzamy [Enter]. Jeżeli ilość wyświetlona jest większa od prawidłowej należy ją skorygować i po uzyskaniu zgodności należy wprowadzić treść operacji i wydrukować dokument. Będzie on traktowany jako sprzedaż do banku lub innego kantoru.

W tej operacji nie można wpisać większej ilości niż była na dokumencie WZ.

Podczas całej operacji sprawdzana jest poprawność kursów i kontrolowany stan oraz zgodność nominalów jak przy zwykłej operacji kupna i sprzedaży.

W dowolnej chwili operację można przerwać naciskając klawisz [Esc].

6. FIRMY - KONTRAHENCI

Dział ten dotyczy operacji dokonywanych ze stałymi kontrahentami (firmy, kantory, banki), operacje te różnią się od dokonywanych na okaziciela czy imiennych że dane kontrahenta (nazwa, adres, NIP) są pobierane z listy kontrahentów i nie ma konieczności za każdym razem wprowadzania tych danych od nowa oraz program sprawdza dopuszczalne obroty gotówkowe z takimi kontrahentami i w przypadku przekroczenia informuje o tym.

6.1. Odszukiwanie kontrahenta, wprowadzanie nowego, edycja danych

Będąc na głównym ekranie wybieramy z menu głównego polecenie Firmy. Pojawia się okno zawierające listę kontrahentów. Naciskamy klawisz [T] lub kombinację [Alt-T] lub klikamy przycisk *T - szukaj tekstu*. Wprowadzamy tekst, według którego chcemy szukać kontrahenta. Tekst powinien zawierać jeden z poniższych kryteriów wyszukiwania

- numer kontrahenta
- nazwę lub fragment nazwy firmy
- nazwę lub fragment nazwy miejscowości, która jest siedzibą kontrahenta

Po wprowadzeniu tekstu i naciśnięciu [Enter] lub kliknięciu przycisku *OK* pojawia się lista wszystkich kontrahentów spełniających zadane kryteria. Aby zobaczyć kartotekę kontrahenta, na którym znajduje się kursor naciskamy [E] lub klikamy przycisk *E – edytuj kontrah.*

Jeżeli chcemy dodać nowego kontrahenta, to naciskamy [N] lub klikamy przycisk *N – nowy kontrah.*

Pojawia się ekran wpisu/edycji danych kontrahenta

[A], [B] - Nazwa firmy

Nazwę firmy można wpisać w dwóch wierszach. Ponieważ sortowanie nazw firm oparte jest o dane z pierwszego wiersza w nim należy wpisać charakterystyczną część tej nazwy, co pozwala na przeszukiwanie tekstem. Wpis w dwóch wierszach używać tylko przy nazwach firm nie mieszczących się w jednym wierszu w pozycji A (60 znaków). Podział nazwy firmy na dwie części należy dokonywać samemu tzn. wpisujemy część nazwy w pozycję A i potwierdzamy [Enter], wywołujemy pozycję B i wpisujemy pozostałą część nazwy.

[C] - Adres

[D] - Uwagi.

Pozycja D pozwala na wpisanie danych pomocniczych o kontrahencie nie wykorzystywanych w programie np. nr telefonu, faksu itp.

[E] - Numer NIP - konieczny dla płatników VAT

[F] - Numer REGON

[G] - Numer dowodu osobistego – dla osób fizycznych

[H] - Rodzaj kontrahenta (Rezydent, Nie rezydent, Bank, Kantor)

[I] - VAT - forma podatkowa Płatnik VAT, Firma bez VAT, Osoba fizyczna

Wyboru dokonuje się klawiszami poziomego ruchu kursora i [Enter]

[J] – Upoważnienie

Wpisać nazwisko osoby upoważnionej do podpisywania faktur VAT w imieniu firmy.

[K] - Wyświetlanie wszystkich transakcji

Mając wyświetloną kartotekę firmy, naciskając klawisz [K] można zobaczyć wszystkie operacje chronologicznie wstecz.

Po liście operacji poruszać się można klawiszami ruchu pionowego kursora

Poszczególne dane kontrahenta wpisujemy po naciśnięciu klawisza litery przyporządkowanej danej i po wpisaniu [Enter]. Dane wybierane np. [Tak], [Nie] wybieramy klawiszami ruchu poziomego kursora.

Po wpisaniu danych lub dokonaniu korekt, jeżeli chce się, aby były trwałe, należy nacisnąć [Z] w celu zapamiętania zmian na dysku.

Nowych kontrahentów można wpisywać także w trakcie wystawiania asygnaty w sposób analogiczny do opisanego powyżej.

6.2. Transakcje z kontrahentami

Transakcje kupna i sprzedaży z kontrahentami zaczynamy realizować tak samo jak na okaziciela. Dopiero przed ostatnim naciśnięciem [Enter] powodującym wydruk naciskamy F wtedy pojawia się ramka z pytaniem o kontrahenta. Wybieramy go jedną z powyżej opisanych metod.

7. PRZEGLĄDANIE OPERACJI

Jeżeli w czasie pracy chcemy przeglądnąć zawarte transakcje w dniu bieżącym, to będąc na ekranie wprowadzania operacji naciskamy klawisz funkcyjny [F10], co spowoduje powrót do ekranu z menu głównym. Wybieramy polecenie Przeglądanie. Na ekranie pojawi się wykaz wszystkich transakcji z bieżącego dnia. Mogą się nie mieścić na jednym ekranie i wtedy należy przesuwać ekran naciskając klawisze ruchu kursora. Po przeglądnięciu możemy to zestawienie wydrukować po naciśnięciu [Alt-D] lub kliknięciu przycisku *D – druk*. Aby zamknąć okno podglądu wydruku należy nacisnąć [Esc] lub kliknąć przycisk *Esc – wyjście*.

8. RAPORTY DZIENNE

1. Będąc na ekranie operacji bieżących naciskamy klawisz F10.
2. Z menu głównego wybieramy opcję raportów a następnie raport dzienny.
3. Z listy dostępnych raportów wybieramy nas interesujący.

Każdy z raportów jest przedstawiany na ekranie w postaci podglądu wydruku. Raport można wydrukować naciskając [D] lub klikając klawisz *D – drukuj*. Aby zamknąć okno podglądu wydruku należy nacisnąć [Esc] lub kliknąć klawisz *Esc – wyjście*.

Pierwszy raport ogólny służy do zakończenia dnia. W ramach raportu ogólnego mogą być drukowane różne zestawienia (które deklarujemy w opcji konfiguracji):

- Kursy walut i stan kasy
- Zestawienie skupu i sprzedaży walut
- Rozliczenie operacji

- Rozliczenie walut i złotych
- Stan końcowy walut przeliczony na złotówki
- Ewidencja transakcji i operacji
- Zestawienie sumaryczne
- Kursy średnie
- Stan kasy złotych
- Raport przesunięć

Użytkownik może zadeklarować wszystkie lub tylko wybrane.
Kolejne opcje pozwalają na wydruk jednego wybranego raportu.

8.1. Zakończenie dnia

1. Będąc na ekranie operacji bieżących naciskamy klawisz F10.
2. Z menu głównego wybieramy opcję raportów, a następnie raport dzienny ogólny. Po wydrukowaniu raportu na ekranie pojawia się pytanie, czy chcesz założyć dane na dzień następny.
3. Ponieważ jest to zakończenie dnia pracy naciskamy klawisz [T] lub klikamy klawisz *Tak*.
4. Komputer wykonuje kopię bezpieczeństwa danych. Należy zatem przygotować odpowiedni nośnik danych – np. włożyć dyskietkę do stacji lub pendrive do gniazda USB. Po nagraniu danych nastąpi automatyczne zamknięcie programu. Następnie kończymy pracę systemu Windows – klikamy przycisk *Start* i z menu wybieramy polecenie *Wyłącz komputer*. Czekamy aż komputer wyłączy się automatycznie.
5. Wyłączamy tablicę i drukarkę.
6. Wyłączamy przedłużacz.

Raport dzienny można drukować w ciągu dnia wielokrotnie np. przy zmianie kasjera, ale tylko raz i to na zakończenie dnia można zakładać dane na dzień następny.

Założenie danych na dzień następny uniemożliwia bowiem dalszą pracę w dniu bieżącym.

8.2. Raport dzienny - kursy walut i stan kasy

Jest to zestawienie kursów i stanów wszystkich walut i złotych jakie były na początku dnia i w chwili obecnej. Każdy z raportów jest przedstawiany na ekranie w postaci podglądu wydruku. Raport można wydrukować naciskając [D] lub klikając klawisz *D – drukuj*. Aby zamknąć okno podglądu wydruku należy nacisnąć [Esc] lub kliknąć klawisz *Esc – wyjście*.

8.3. Raport dzienny - zestawienie skupu i sprzedaży

Jest to zestawienie operacji zgodne z zeszytem, jaki prowadzi się ręcznie w kantorze (sprzed rozporządzenia 2220 z 2004r.). Najpierw znajduje się zestawienie skupu walut dla każdych kolejnych 7 walut (osobny arkusz zawierający każdą operację z daną walutą). Potem znajduje się takie samo zestawienie sprzedaży walut. Raport ten wymaga papieru o szerokości 240mm.

8.4. Raport dzienny - rozliczenie operacji

Jest to wyszczególnienie wszystkich rodzajów operacji z wszystkimi walutami zsumowane wartościowo.

8.5. Raport dzienny - rozliczenie walut i złotych

Jest to zestawienie obrotów w poszczególnych walutach oraz odpowiadający im obrót złotówkowy i kurs średni wynikający z tych transakcji.

8.6. Raport dzienny - stan walut w złotych

Jest to zestawienie stanu waluty z podziałem na ilości i kursy po jakich została ona kupiona i w jakiej kolejności. Zestawienie jest konieczne do przeprowadzenia szczegółowego remanentu walut, aby ustalić koszt waluty będącej na stanie.

Na zestawieniu tym może wielokrotnie występować ta sama waluta po tym samym kursie rozdzielona innymi pozycjami. Dzieje się tak ze względu na kolejność dokonanych operacji (np. operacja po zmienionym kursie niż na tablicy) jest to konieczne aby stan był prowadzony zgodnie z zasadą - pierwsze przyszło, pierwsze wyszło (FIFO).

8.7. Raport dzienny - ewidencja transakcji i operacji

Jest to podstawowe zestawienie wszystkich dokonanych w dniu transakcji i operacji zgodne z rozporządzeniem 2220 z 2004r. jakie aktualnie definiuje sposób prowadzenia ewidencji w kantorze. Raport ten powinien być drukowany codziennie najlepiej w ramach raportu ogólnego przed zakończeniem dnia.

Wykaz użytych skrótów w rubryce rodzaj transakcji:

Kupno – kupno waluty od rezydenta

Sprzed – sprzedaż waluty rezydentowi

KU-Nie – kupno waluty od nierezydenta

SP-Nie – sprzedaż waluty nierezydentowi

KU-Ban – kupno waluty od banku

SP-Ban – sprzedaż waluty do banku

WZ – wydanie zewnętrzne waluty w celu sprzedaży w banku, kantorze

WZ-SPR – WZ do którego dokonano sprzedaży numer operacji w uwagach

MM+,MM- - przesunięcia walut pomiędzy kantorami w ramach firmy

KP,KW – operacje kasowe dotyczy tylko złotych

KU-KOR, SP-KOR – korekta kursu kupna, sprzedaży – dotyczy tylko operacji z poprzednich wersji programu.

8.8. Raport dzienny - zestawienie sumaryczne

Jest to zestawienie obrotów dla każdej waluty i odpowiadającego obrotu złotówkowego, stanu waluty oraz wartości, za jaką ta waluta została kupiona (stan przeliczony na złotówki) oraz przesunięć walut. Dodatkowo na zestawieniu tym drukowany jest utarg dzienny wyliczony z uwzględnieniem stanów walut przeliczonych na złotówki.

Utarg dzienny wyliczany jest zgodnie ze wzorem:

Utarg = wartość sprzedaży - wartość zakupu + stan walut przeliczony bieżący – stan walut przeliczony poprzedni

8.9. Raport dzienny - kursy średnie

Jest to wydruk kursów średnich walut. Występują na nim kursy średnie zakupu wg operacji zakupu, średnie sprzedaży wg. operacji sprzedaży, oraz średni kurs waluty na stanie wg zakupów z których waluta znajduje się na stanie.

8.10. Raport dzienny - rozliczenie złotych

Jest to złotówkowy raport kasowy zgodny z zasadami księgowymi.

8.11. Raport dzienny - przesunięć

Jest to zestawienie wszystkich przesunięć walut i złotych do i z innych kantorów wraz z wartością tych przesunięć. Aby wydruk zawierał prawidłowe dane należy pamiętać o prawidłowym wprowadzaniu numerów kantorów na dokumentach MM i KP/KW.

9. RAPORTY OKRESOWE

Raporty okresowe można sporządzać tylko za okresy minione (z wyłączeniem nie zakończonego dnia bieżącego).

1. Będąc na ekranie operacji bieżących naciskamy klawisz F10.
2. Z menu głównego wybieramy opcję raportów, a następnie raport okresowy.
3. Z listy dostępnych wybieramy interesujący nas raport.

Każdy z raportów jest przedstawiany na ekranie w postaci podglądu wydruku. Raport można wydrukować naciskając [D] lub klikając klawisz *D – drukuj*. Aby zamknąć okno podglądu wydruku należy nacisnąć [Esc] lub kliknąć klawisz *Esc – wyjście*.

Pierwszy raport ogólny jest zestawem definiowanym przez użytkownika, a następujące:

- Zestawienie skupu i sprzedaży walut
- Koszt skupu i sprzedaży
- Zestawienie sumaryczne skupu i sprzedaży
- Kursy średnie
- Rozliczenie złotówek
- Raport kasowy
- Raport kasowy – zysk
- Obroty walut
- Zestawienie transakcji
- Raport przesunięć
- Rejestr popraw
- Rejestr uruchomień

Po wybraniu jednego z tych raportów pojawia się pytanie jakiego okresu raport ma dotyczyć i po jego wpisaniu i potwierdzeniu następuje wydruk. Przy braku danych w zakresie wytypowanego okresu komputer powraca do menu. Wybierać można okresy tylko z roku w którym pracuje program. Chcąc wydrukować raport z innego roku należy uruchomić program z datą z tego roku.

Zestawienia drukowane w ramach raportu ogólnego deklaruje się w opcji konfiguracji programu.

Raporty okresowe za minione okresy będą poprawne, o ile w międzyczasie nie miała miejsca jakaś awaria sprzętowa, bądź o ile nie wykonano jakiś zabronionych operacji, które spowodowały uszkodzenie danych.

9.1. Raport okresowy - zestawienie skupu i sprzedaży walut

Jest to zestawienie operacji zgodne z zeszytem (sprzed rozporządzenia 2220 z 2004r.), jaki prowadzi się ręcznie w kantorze. Najpierw znajduje się zestawienie skupu walut, dla każdego kolejnych 7 walut osobny arkusz. W zestawieniu występują łączne sumy każdego dnia. Można go drukować za dowolny okres od daty do daty. Potem znajduje się takie samo zestawienie sprzedaży walut. Raport ten wymaga papieru o szerokości 240mm.

9.2. Raport okresowy - koszt skupu i sprzedaży

Jest to złotówkowe rozliczenie obrotu każdego dnia z wyliczeniem utargu każdego dnia i łącznego obrotu i utargu za cały wybrany okres. Utarg jest liczony zgodnie z zasadami jak w raporcie dziennym. Jest to zestawienie drukowane za dowolny okres od daty do daty

9.3. Raport okresowy - zestawienie sumaryczne skupu i sprzedaży

Jest to zestawienie obrotów dla każdej waluty i stanu tej waluty. Jest to zestawienie drukowane za dowolny okres od daty do daty.

9.4. Raport okresowy - kursy średnie

Jest to wydruk kursów średnich walut. Występują na nim kursy średnie zakupu wg operacji zakupu, średnie sprzedaży wg operacji sprzedaży. Jest to zestawienie drukowane za dowolny okres od daty do daty.

9.5. Raport okresowy - rozliczenie złotych

Jest to złotówkowy raport kasowy zgodny z zasadami księgowymi. Jest to zestawienie drukowane za dowolny okres od daty do daty.

9.6. Raport okresowy - raport kasowy

Jest to złotówkowy raport kasowy zgodny z zasadami księgowymi z wyszczególnieniem poszczególnych operacji kasowych i ich treścią. Jest to zestawienie drukowane za dowolny okres od daty do daty.

9.7. Raport okresowy - raport kasowy - zyski

Jest to złotówkowy raport kasowy zgodny z zasadami księgowymi bez wyszczególnienia poszczególnych operacji kasowych tylko łącznie dniami oraz rozliczenie zysku dziennego i narastającego liczonego jak na raporcie dziennym. Jest to zestawienie drukowane za dowolny okres od daty do daty.

9.8. Raport okresowy - obroty walut

Jest to zestawienie ilościowo-wartościowe obrotów walut z uwzględnieniem wartości sprzedaży w cenie zakupu. Koszt zakupu waluty jest liczony zgodnie z zasadą - pierwsze przyszło, pierwsze wyszło (FIFO). Jest to zestawienie drukowane za dowolny okres od daty do daty.

9.9. Raport okresowy – zestawienie transakcji

Jest to zbiór zestawień transakcji z podziałem na rodzaj klienta i zastępuje zestawienie asygnat imiennych z poprzedniej wersji programu.

Można wybrać następujące zestawienia:

- asygnaty imienne jak w poprzedniej wersji
- banki (zestawienie łączne i szczegółowe)
- nie rezydenci (zestawienie łączne i szczegółowe)
- rezydenci (zestawienie łączne i szczegółowe)
- firmy
- ilość transakcji i operacji – zestawienie statystyczne ilości asygnat wg powyższego podziału w danym okresie.

Zestawienia szczegółowe drukują po kolei chronologicznie wszystkie transakcje danego typu (należy zwrócić uwagę na długość wydruku szczególnie przy zestawieniu transakcji rezydentów). Zestawienia łączne podają ogólne obroty poszczególnych walut w danym typie transakcji. Zestawienia te są pomocne przy sprawdzaniu czy dane dla raportu PZKAN są prawidłowe – jeżeli stwierdzimy błędne zaksięgowanie danej transakcji można dokonać zmiany w opcji dane – zmiana typu transakcji. Jest to zestawienie drukowane za dowolny okres, od daty do daty.

9.10. Raport okresowy przesunięć

Jest to zestawienie wszystkich przesunięć walut i złotych do i z innych kantorów wraz z wartością tych przesunięć. Aby wydruk zawierał prawidłowe dane należy pamiętać o prawidłowym wprowadzaniu numerów kantorów na dokumentach MM i KP/KW. Jest to zestawienie drukowane za dowolny okres od daty do daty.

9.11. Rejestr popraw

Jest to zestawienie wszystkich popraw transakcji z treścią przed i po poprawie. Jest to zestawienie drukowane za dowolny okres od daty do daty.

9.12. Rejestr uruchomień

W rejestrze tym można prześledzić kiedy, kto i jakim hasłem uruchamiał program. Jest to pomocne przy analizie w wypadku stwierdzenia błędów w danych stanach lub operacjach. Ze względu na pracę programu w trybie szyfrowanej bazy danych poziom wiarygodności tych danych jest wysoki.

10. RAPORT KWARTALNY PZKAN

W ramach tego raportu występują trzy opcje:

- wydruk PZKAN – do drukowania raportu bezpośrednio z jednego kantoru
- eksport PZKAN – zapis na dyskietkę raportu z kantoru
- wydruk łączny PZKAN – wydruk raportu z kilku kantorów równocześnie.

10.1. Postępowanie przy wydruku raportu z jednego kantoru

Należy w opcjach raportów wybrać raport PZKAN a następnie wydruk PZKAN. Nastąpi pytanie o kwartał, wpisujemy właściwy kwartał i [Enter] po chwili wydruk pojawi się na ekranie. Wtedy przez Alt-D można go wydrukować.

10.2. Wykonanie eksportu raportu PZKAN

Należy w opcjach raportów wybrać raport PZKAN a następnie eksport PZKAN. Nastąpi pytanie o kwartał, po wpisaniu właściwego kwartału, nastąpi pytanie o numer kantoru, należy podać numer (wszystkie posiadane kantory należy ponumerować od 1 do ... i przy tych operacjach oraz przesunięciach MM stosować jednolitą numerację) następnie przy pytaniu o ścieżkę eksportu gdy używamy dyskietki 3.5” należy pozostawić a:\ , a w przypadku innych nośników (np. pendrive, ZIP itp.) należy podać właściwą literę stosowanego napędu. Po chwili nastąpi zapis i okno się zamknie.

Równocześnie można dokonać wydruku z każdego kantoru niezależnie opcją opisaną poprzednio w celach kontrolnych.

10.3. Postępowanie przy wydruku łącznym z kilku kantorów

W pierwszej kolejności należy we wszystkich kantorach, których raport dotyczy, poza kantorem, w którym nastąpi łączny wydruk, wykonać eksport raportu na dyskietki. Można użyć jednej dyskietki dla wszystkich kantorów lub odrębnych dyskietek dla poszczególnych kantorów.

Należy w opcjach raportów wybrać raport PZKAN a następnie wydruk łączny PZKAN. Nastąpi pytanie o kwartał, po wpisaniu właściwego kwartału nastąpi pytanie o ścieżkę do importu danych, należy wybrać jak wyżej a potem wielokrotnie o numer kantoru należy podawać kolejno numery kantorów, z których są dane na dyskietce włożonej do stacji. Gdy podamy już wszystkie kantory, przy kolejnym pytaniu naciskamy Esc, wtedy nastąpi wydruk łączny za wszystkie kantory z dyskietek oraz z komputera, w którym dokonujemy wydruku.

Uwaga! Z komputera z którego dokonujemy wydruku łącznego nie eksportujemy wcześniej danych na dyskietkę, dane te zostaną doliczone automatycznie.

11. KOPIE ASYGNAT

W przypadku konieczności wydrukowania kopii asygnat z danego dnia musimy uruchomić program z datą tego dnia i z menu głównego wybrać opcję **Raporty** a następnie **Kopie asygnat**. Nastąpi wtedy zapytanie potwierdzające chęć wydruku wszystkich wystawionych asygnat w tym dniu po naciśnięciu [T] – Tak, nastąpi wydruk wszystkich asygnat z dnia z adnotacją na każdym z nich Kopia bez przerw jedna za drugą.

12. OPERACJE Z DANymi

Program posiada kilka funkcji związanych z bazą danych nie wykorzystywanych na co dzień, jednak potrzebnych w wyjątkowych sytuacjach, należą do nich:

- Import kursów średnich NBP
- Rozmiar danych
- Kopiowanie danych
- Archiwizacja na dysk A
- Archiwizacja
- Zmiana typu transakcji
- Zakładanie danych na nowy rok

12.1. Import kursów średnich NBP

Opcja ta służy do automatycznego bieżącego wprowadzenia kursów średnich NBP z pliku XML, który jest dostępny na stronie www.nbp.gov.pl. Jeżeli komputer, na którym zainstalowano program Kantor jest podłączony do Internetu, wówczas import kursów walut ze strony NBP nastąpi automatycznie. Jeśli komputer nie jest podłączony do Internetu, wówczas należy najpierw (używając innego komputera z dostępem do Internetu) pobrać plik kursów walut ze strony NBP i zapisać go na dyskietkę, dysk CD lub pendrive. Mając tak przygotowany plik należy uruchomić tą opcję. Program nie mogąc połączyć się z Internetem poprosi o podanie lokalizacji pliku XML z kursami walut. Jeżeli plik jest poprawny zostanie wyświetlona data aktualności tabeli oraz pytanie o zgodę na import kursów. Jeżeli są to poprawne dane to potwierdzamy [T] i importujemy dane. Jeżeli coś się nie zgadza to przerywamy naciskając [N] i rozpoczynamy od nowa.

12.2. Rozmiar danych

W opcji tej jest zestawienie wszystkich plików programu wraz z ich wielkością w bajtach oraz liczbą rekordów i dla plików datowanych z zakresem dat ich występowania. Są to istotne informacje przy analizowaniu uszkodzeń danych lub ilości miejsca na dysku.

12.3. Archiwizowanie danych

Opcja ta służy do skopiowania wszystkich danych z bieżącego roku. Wykorzystuje się ją gdy mamy uszkodzoną ostatnią kopię danych, nie została ona wykonana lub gdy chcemy mieć dodatkową kopię.

Dane skopiowane w ten sposób mają postać jednego skompresowanego pliku ZIP (np. pierwsza kopia wykonana dnia 22 marca 2009 roku zostanie skompresowana do pliku Dane_2009-03-22_1.zip). Należy zadbać o to, aby w lokalizacji docelowej była wystarczająca ilość miejsca na zapisanie kopii danych, dlatego poleca się aby archiwizować dane na dysk PenDrive, CD-R, ZipDrive, dysk twardy. Dyskietka nie jest polecana ze względu na jej małą pojemność i łatwość uszkodzenia przechowywanych na niej danych. Po uruchomieniu tej opcji (wybraniu z głównego menu polecenia Konfiguracja, następnie Dane, następnie Archiwizacja program zapyta o podanie katalogu, którym chcemy zapisać kopię danych, przy czym jako domyślną lokalizację zaproponuje katalog, jaki został ustawiony w opcji Konfiguracja/Ścieżki dostępu dla parametru D – Katalog archiwizacji. Możemy archiwizować do tego folderu lub zmienić go na inny. Po zatwierdzeniu lokalizacji (przyciskiem [Enter]) nastąpi skopiowanie i skompresowanie bieżących danych przy czym jeśli w wybranym katalogu istniała już kopia danych z tego dnia to nowa kopia zostanie zapisana w pliku ze znacznikiem krotności kopii np. jeśli w katalogu istniała kopia z 22 marca 2009 r pod nazwą Dane_2009-03-22_1.zip to następna kopia z tego samego dnia będzie miała nazwę Dane_2009-03-22_2.zip. Po zapisaniu pliku ZIP zostanie wyświetlony komunikat o pomyślnym zakończeniu operacji.

12.4. Zmiana typu transakcji

Opcja ta służy do zmiany typu transakcji (rezydent, nierezydent, bank lub kantor). Opcja ta może być przydatna aby operacjom sprzed instalacji tej wersji programu nadać odpowiedni status operacji tak, aby można było wydrukować prawidłowy raport kwartalny PZKAN.

Aby dokonać zmiany należy podać datę operacji a następnie jej numer. Jeżeli jest to operacja kupna lub sprzedaży zostanie ona wyświetlona, jeżeli inna, nie będzie można dokonać zmiany.

Po wyświetleniu operacji należy nacisnąć odpowiednio klawiszem:

R – rezydent

N – nie rezydent

B – Bank lub kantor

Zmieniając na transakcję z bankiem lub kantorem można wpisać treść tej operacji.

12.5. Zakładanie danych na nowy rok

Opcja ta służy do założenia danych na kolejny rok. Wykonuje się ją po zakończeniu pracy w bieżącym roku, przed rozpoczęciem kolejnego. Po uruchomieniu tej opcji następuje pytanie czy na pewno dokonać założenia danych . Po potwierdzeniu - klawisz [T] , następuje pytanie o rok, na który chcemy założyć dane. Domyślnie ma być data kolejnego roku. Jeżeli jest inna, należy przerwać naciskając [Esc], ponieważ założenie danych na poprzedni rok może spowodować utratę danych tego roku.

Jeżeli rok jest prawidłowy naciskamy [Enter].

Następnie należy odpowiedzieć czy kursy z końca roku mają przejść na nowy rok, czy wpisujemy je ręcznie odpowiednio naciskając [T] lub [N].

Następnie czy stany walut i złotych także mają przejść z zakończenia roku czy zaczniemy od 0.

Jest to ostatnia operacja. Dane są już założone, można wyjść z programu i uruchomić ponownie z datą nowego roku. Jeżeli chcemy dokonać zmian na liście walut (usunąć waluty z listy) należy dokonać tego jako pierwsza operacja w nowym roku – w takim przypadku nie wolno przenosić stanów automatycznie.

Nie ma potrzeby wysprzedawania walut do 0 na koniec roku oraz kupowania ich na początku roku jak robi to wielu użytkowników.

Na koniec roku poza typowymi raportami należy dodatkowo wydrukować stan walut w złotych – jako remanent.

Aby drukować dowolne raporty z ubiegłego roku należy uruchomić program z datą tego roku np. 31 grudnia – nie wystarczy sama zmiana dat w zakresie raportu okresowego.

13. KONFIGURACJA PROGRAMU

W opcjach tych ustawia się parametry konfiguracyjne programu:

- lista i kolejność walut
- dostęp do opcji programu – prawa dostępu kasjerów (tylko w wersji bez czytnika kart)
- ustawienia drukarek i skład raportów ogólnych
- położenie plików na dysku
- opcje
- tablice kursów walut
- drukarka fiskalna (tylko w wersji fiskalnej)
- ustawienia kolorów i polskich liter
- wyświetlenie licencji (o programie)
- funkcje serwisowe.

Po zmianie dowolnej opcji wychodząc z programu nastąpi zapytanie czy zapisać wprowadzone zmiany konfiguracji.

Gdy naciśniemy [T] – **Tak**, zmiany zostaną zapisane i przy kolejnym uruchomieniu będą działać nadal, jeżeli naciśniemy [N] – **Nie** przy kolejnym uruchomieniu wrócimy do starych ustawień.

Zmiany ustawień powinna dokonywać osoba instalująca program lub dokonująca zmian konfiguracji sprzętu. Wprowadzenie niewłaściwych zmian w tych opcjach mogą uniemożliwić pracę programu i czasami usunięcie błędów możliwe jest tylko przez autora programu.

13.1. Waluty

Tutaj definiujemy zestaw walut występujących w programie i ich kolejność. Nazwa waluty ma maksimum 20 znaków. Wprowadzanie walut odbywa się w dwóch etapach:

13.1.1. Wprowadzenie nazw, krotności i nominalów walut

Chcąc wprowadzić nową lub zmienić parametry istniejącej waluty należy z głównego menu wybrać polecenie Konfiguracja, następnie Waluty i Lista Walut. Na ekranie ukaze się lista walut. Aby dodać nową walutę należy nacisnąć [D] lub kliknąć przycisk *D – dodaj walutę*. Aby zmienić parametry istniejącej waluty należy nacisnąć [E] lub kliknąć przycisk *E – edytuj walutę*. Waluta posiada cztery parametry:

A – nazwa waluty: maksymalnie 20 znaków

B – skrót: maksymalnie 3 znaki (tylko duże litery)

C – mnożnik: krotność wg której będzie obliczany kurs

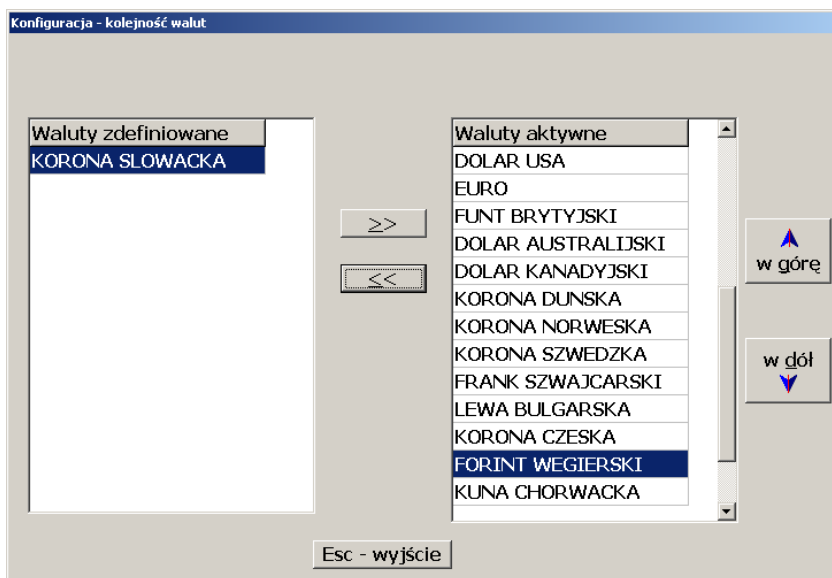
D – nominal: minimalny nominal jakim chcemy handlować (jeśli nie chcemy mieć ograniczeń w nominale proszę wpisać 0,001)

Nie wolno zmieniać walut w trakcie okresu rozliczeniowego (roku), można dopisywać nowe oraz korygować nazwy krotności i nominały.

Usuwanie walut nie jest możliwe.

13.1.2. Kolejność i występowanie walut na ekranie transakcji

Po wybraniu z menu głównego polecenia Konfiguracja/Waluty/Kolejność walut Na ekranie ukaże się okno:

W lewym panelu widzimy wszystkie waluty jakie zostały zdefiniowane w systemie, ale nie są w tej chwili używane. W prawym panelu widzimy aktywne waluty, tzn. takie, którymi chcemy handlować. Przyciski >> i << służą do przenoszenia walut z lewego panelu do prawego i odwrotnie. Przyciski *W górę* i *W dół* służą do zmiany kolejności wyświetlania walut na ekranie transakcji. Jeżeli waluty nie ma w panelu walut aktywnych wówczas nie będzie ona wyświetlana na ekranie operacji.

13.2. Dostęp

Opcja ta służy do wprowadzenia danych kasjerów i ich uprawnień do poszczególnych opcji programu.

Program przewiduje 4 poziomy dostępu:

KASJER - umożliwia tylko transakcje i inne funkcje związane z obsługą klienta nie wymagające podejmowania decyzji.

KIEROWNIK - dodatkowo dostęp do części raportów

SZEF - dostęp do wszystkich raportów i części ustawień konfiguracyjnych.

ADMIN - poziom najwyższy dostęp do wszystkich funkcji programu.

BRAK - całkowity brak dostępu do danej opcji.

Przydziału poziomu dostępu poszczególnym pracownikom dokonuje osoba o poziomie dostępu ADMIN. Nie wolno doprowadzić do sytuacji, w której żaden użytkownik nie będzie miał uprawnień ADMIN

Nazwiska kasjerów ich hasła oraz poziom dostępu ustala się wybierając z menu głównego polecenie Konfiguracja/Dostęp/Lista użytkowników. Każdy kasjer powinien sam sobie zmienić hasło tak aby tylko on je znał.

13.2.1. Kasjerzy – hasła i prawa

Na ekranie tym można wprowadzić uprawnienia osób obsługujących komputer. Najpierw wpisujemy hasło maks. 10 znaków, następnie nazwisko i imię osoby (będzie się ono pojawiało na wystawianych przez nią dokumentach).

Następnie prawa dostępu wybrać z listy (KASJ, KIER, SZEF, ADMIN).

Na koniec należy ustalić czy dana osoba będzie miała uprawnienia do zatwierdzania operacji innych osób.

Dostęp do opcji zmiany haseł tylko z poziomu ADMIN. Nie wolno doprowadzić do sytuacji, w której żaden użytkownik nie będzie miał uprawnień ADMIN.

Hasła, nawet w momencie wprowadzania nie są widoczne (na ekranie są zastępowane gwiazdkami). Każda osoba po wprowadzeniu do systemu, powinna zmienić hasło na sobie tylko znane (menu główne polecenie Konfiguracja/Zmiana hasła), aby nikt nie mógł dokonać w systemie żadnych operacji na jej konto.

ADMIN zawsze jest w stanie zmienić hasło każdej osoby, ale nie może podejrzeć bieżącego hasła.

Aby hasła były zgodne z zasadami ochrony danych osobowych należy stosować hasła minimum 6 znakowe złożone z liter i cyfr czego jednak program nie wymusza.

13.2.2. Dostęp do opcji programu

W opcji tej można ustalić uprawnienia dostępu do poszczególnych opcji programu. Można ustalać dostęp do:

- wyświetlania stanu kasy złotych oraz stanu walut, jeżeli kasjer nie posiada dostępu (jego hasło ma niższy poziom dostępu niż ustawiony poziom w tej opcji) nie widzi stanu tylko gwiazdki
- przeglądania operacji jeżeli kasjer nie ma uprawnień widzi pusty wydruk z napisem brak dostępu
- raporty fiskalne, kopie asygnat, archiwizacja, odczyt z archiwum, konfiguracja, funkcje serwisowe jeżeli kasjer nie ma uprawnień nie może wejść do tych opcji
- poprawa ostatniej operacji jest operacją, do której kasjer powinien mieć dostęp i w razie pomyłki operacja powinna być poprawiona przy kliencie
- poprawa dowolnej operacji w dniu jest operacją niebezpieczną i typowo jest brak dostępu do tej opcji, jednak w szczególnych przypadkach, gdy błąd zauważymy nie natychmiast tylko np. w trakcie zakończenia dnia, zdarza się konieczność dokonania poprawy wcześniejszej operacji. Wtedy ADMIN powinien zmienić to ustawienie samodzielnie dokonać poprawy i z powrotem zablokować możliwość tej poprawy.
- Zmiana kursów oraz transakcje po wynegocjowanym kursie. Jeżeli kasjer nie ma dostępu może stosować tylko kursy wprowadzone przez osobę o większym poziomie dostępu.
- Transakcje z bankami, jeżeli kasjer nie ma dostępu nie może ich wykonywać

13.2.3. Dostęp do raportów dziennych

W opcji tej można ustalić, który poziom dostępu uprawnia do dostępu do poszczególnych raportów dziennych. Jeżeli kasjer nie posiada dostępu (jego hasło ma niższy poziom dostępu niż ustawiony poziom w tej opcji) nie widzi wydruku tylko nagłówki z napisem brak dostępu.

13.2.4. Dostęp do raportów okresowych

W opcji tej można ustalić, który poziom dostępu uprawnia do dostępu do poszczególnych raportów okresowych. Jeżeli kasjer nie posiada dostępu (jego hasło ma niższy poziom dostępu niż ustawiony poziom w tej opcji) nie widzi wydruku tylko nagłówki z napisem brak dostępu.

13.3. Zmiana hasła

W opcji tej każdy kasjer może sam sobie zmienić hasło, tak aby tylko on je znał. Opcja ta działa identycznie jak PIN dla kart magnetycznych czy telefonów. Aby zmienić swoje hasło, należy najpierw wpisać dotychczasowe hasło (np. nadane przez ADMIN), a następnie dwukrotnie wpisać nowe hasło.

UWAGA! Należy wprowadzić hasło którego nie zapomnimy, ponieważ nie ma możliwości podglądu wprowadzonego hasła.

13.4. Drukarka

Najlepszą drukarką do wydruku asygnat jest drukarka igłowa lub termiczna obsługująca tryb tekstowy (np. Seikosha SP-2400). Możliwe, chociaż niepraktyczne jest drukowanie asygnat na każdej drukarce zainstalowanej w systemie Windows.

Drukarka powinna mieć możliwości drukowania krótkich dokumentów kilkulinowych na papierze co najmniej 150mm, powinna mieć krótką strefę pomiędzy głowicą drukującą, a miejscem oddzierania papieru. Wydruki mogą być zagęszczone lub normalne w zależności od stosowanego papieru.

Pracująca w środowisku Windows drukarka asygnat powinna być zainstalowana jako typowa - tylko tekst, a nie na driverze firmowym i powinno być ustawione drukowanie bezpośrednio do portu bez buforowania, aby wydruki następowały natychmiast po wysłaniu.

W opcji tej dokonuje się sprzętowej konfiguracji drukarki poprzez wprowadzenie kodów sterujących tą drukarką. Dla drukarek igłowych jest to sprawa prosta, większość tych drukarek będzie poprawnie pracowała na wartościach domyślnych programu. Należy tylko wybrać standard polskich liter, port drukarki, długość strony papieru.

Dla drukarek termicznych oraz innych specjalnych, dla każdej niezależnie, należy wpisać kody dla uzyskania każdego z wymienionych krojów pism na podstawie szczegółowej dokumentacji drukarki (nie każda instrukcja obsługi zawiera te informacje). Jako kod sterujący może występować ciąg do 10 bajtów pisany dziesiętnie z przecinkami pomiędzy kolejnymi bajtami. Pozostałe dane ustawia się tak samo jak dla drukarek igłowych.

Poza kodami sterującymi drukarki należy wybrać wygląd asygnaty:

- wydruk tekstowy treści asygnaty stosowany w bankach
- wydruk zgodny z asygnatą wypełnianą ręcznie w tabelce. Wzór ten jest czytelniejszy ale o 50% wydłuża czas wydruku asygnaty, oraz znacznie większe zużycie głowicy drukującej (podczas drukowania linii tabeli pracuje cały czas środkowa igła w głowicy zużywając się kilka razy szybciej niż pozostałe) z tych powodów w kantorach wystawiających dużo asygnat dziennie zaleca się nie stosować tego wzoru.

Obydwa rodzaje asygnat mogą być drukowane pismem normalnym i zagęszczonym, co daje cztery możliwe rodzaje wydruku asygnaty.

Opcja **scalanie** asygnat dla klienta pozwala na zaoszczędzenie papieru przy operacjach łącznych gdzie jeden klient otrzymuje kilka asygnat wtedy są one drukowane ciągiem bez przerw na oddarcie.

Na dalsze zaoszczędzenie papieru pozwala opcja **nagłówek** na zapas. Powoduje ona drukowanie kolejnego nagłówka po skończeniu asygnaty w trakcie wysuwania papieru do udarcia, jednak nie każda drukarka na to pozwala i nie wolno wtedy ręcznie kręcić wałkiem drukarki.

Wygaszanie asygnaty - opcja ta umożliwi pozostanie asygnaty na ekranie aż do naciśnięcia dowolnego klawisza tak, aby kasjer widział na ekranie podczas liczenia waluty kwotę, lub znikanie natychmiastowe po przesłaniu danych do drukarki, co umożliwi bardzo szybkie rozpoczęcie wystawiania kolejnej asygnaty przed ukończeniem druku poprzedniej.

Należy również ustalić szerokość wydruku asygnaty i raportów oraz marginesy dla tych wydruków.

Port drukarki raportów - o ile drukarka asygnat powinna być drukarką tekstową o tyle drukowanie raportów bez żadnych problemów może odbywać się na drukarce GDI zainstalowanej pod Windows (o ile system komputerowy wyposażono w dwie drukarki).

13.4.1. Skład raportu dziennego

W opcji tej deklaruje się, które raporty dzienne mają być drukowane w ramach ogólnego raportu dziennego. Wyboru dokonuje się wybierając literę przy danym raporcie, a następnie klawiszami ruchu poziomego kursora zmienia się TAK / NIE Po właściwym wyborze naciskamy [Enter].

13.4.2. Skład raportu okresowego

W opcji tej deklaruje się, które raporty okresowe mają być drukowane w ramach ogólnego raportu okresowego. Wyboru dokonuje się wybierając literę przy danym raporcie a następnie klawiszami ruchu poziomego kursora zmienia się TAK / NIE Po właściwym wyborze naciskamy [Enter].

13.5. Ścieżki dostępu

W opcji tej podaje się, gdzie na dysku znajdują się pliki programu danych itp.

[A] - ścieżka do programu - bez wpisania katalog bieżący (praca jednostanowiskowa) pełna ścieżka do katalogu z programem z literą napędu na początku (praca sieciowa)

[B] - ścieżka do danych - DANE, typowo w katalogu dla programu znajdują się podkatalogi danych DANEXX gdzie XX - rok danych dwucyfrowo, pełna ścieżka do katalogu z danymi z literą napędu na początku (praca sieciowa)

[C] - ścieżka dla bufora wydruku, tam powstaje plik przejściowy wydruk.txt

[D] - ścieżka do archiwizacji danych

Zmiany ustawień powinna dokonywać osoba instalująca program lub dokonująca zmian konfiguracji sprzętu. Wprowadzenie niewłaściwych zmian w tej opcji mogą uniemożliwić uruchomienie programu.

13.6. Opcje

Umożliwiające ustawienia parametrów programu:

A - błędny kurs %	10
B - maksymalna kwota transakcji w EUR	20000,00
C - wyświetlany kurs średni	NBP
D - ostrzeż. o rejestracji GIFF w EUR	15000,00
E - zaokrąglenie wartości	☐
F - typ wyświetlacza należności	LCD
G - port wyświetlacza należności	Brak
H - region cd	
I - oddział NBP	Opolu
J - adres e-mail	
K - wydania MM szczegółowe	☐
L - maks. kwota transakcji z firmą (w PLN)	99999999,00
M - kupno jednej waluty za pomocą Enter	☐
N - wyliczanie reszty przy sprzedaży	☒
O - numeracja	☒ Dzienna ☐ Miesięczna

Wybierz (A-O)

OK Esc - wyjście

Błędny kurs - służy do ustawienia maksymalnej dopuszczalnej różnicy kursu z tabeli z kursem dla transakcji powyżej której program sygnalizuje błędny kurs.

Maksymalna kwota transakcji – należy wprowadzić zgodnie z przepisami maksymalną kwotę za jaką można dokonywać transakcji w EURO.

Według kursu średniego NBP – jeżeli ustawimy na **TAK**, to maksymalna kwota transakcji oraz kwota od jakiej należy informować GIFF są wyliczane wg. kursów średnich NBP, które należy wprowadzać codziennie ręcznie lub importować ze strony NBP. Jeżeli ustawimy na **NIE**, to do tych obliczeń jest wykorzystywany własny kurs średni pomniejszony o 5% (co nie jest do końca zgodne z przepisami) dlatego zastosowano ostrzeżenie przy kwotach o 5% niższych stosując kurs własny.

Ostrzeżenie o konieczności rejestracji w GIFF – jeżeli wprowadzimy kwotę graniczną w EURO, to powyżej tej kwoty będzie pojawiał się komunikat o konieczności rejestracji w GIFF.

Zaokrąglenie wartości - służy do sygnalizacji, że wyliczona wartość transakcji ma w sobie błąd zaokrąglenia, dokładna wartość ma w sobie ułamki groszy.

Wyświetlacz należności - umożliwia wyświetlenie kwoty do zapłaty w każdym miejscu programu, gdzie ona występuje. Aby uruchomić wyświetlacz należy w opcji typ wybrać typ wyświetlacza, oraz w opcji port, wybrać port do jakiego jest

podłączony COM1..4, USB,

Kolejne opcje dotyczą raportu PZKAN:

Regon CD – Należy wprowadzić drugi człon regon.

Oddział NBP – Należy wprowadzić oddział NBP pod który podlega kantor.

Miejscowość – Należy wprowadzić miejscowość w której jest kantor.

E-mail – Należy wprowadzić adres e-mail do kantoru.

Maksymalne kwoty obrotu z firmami – należy wprowadzić dane z ostatniego kwartału publikowane przez NBP.

13.7. Tablice kursów walut

Program umożliwia sterowanie dwóch tablic niezależnie.

W opcji tej wybiera się:

[A] - typ tablicy - klawiszami ruchu poziomego kursora i [Enter]

[B] - wielkość tablicy - należy wybrać kursorem właściwą. Jeżeli na liście nie ma wielkości tablicy, jaką posiadamy należy wybrać pierwszą większą od posiadanej.

[C] - wyświetlacz należności - jeżeli do tablicy jest podłączony wyświetlacz należności należy wybrać TAK, jeżeli wyświetlacza nie ma lub jest podłączony bezpośrednio do komputera należy wybrać NIE.

[D] - Port tablicy - należy wybrać port COM, lub USB gdy tablica pracuje przez konwerter USB-RS232 (wtedy należy zainstalować dodatkowo rezydentny program przechwytyjący w systemie Windows.) do którego jest podłączona tablica kursów walut.

[E] - ilość miejsc po przecinku umożliwia wyświetlanie kursów do groszy lub (dwa miejsca) lub wg tabel bankowych (cztery miejsca).

Poza wyżej wymienionymi opcjami należy wybrać z listy walut waluty występujące na tablicy w kolejności, w jakiej występują na tablicy i z krotnością jaka jest na tablicy. W tym celu wpisujemy numer wiersza tablicy i [Enter] numer waluty z listy i [Enter] krotność kursu na tablicy i [Enter].

Wyjście z tej opcji klawiszem [Esc].

13.8. Drukarka fiskalna

W opcji tej wybiera się typ i sprzętowe podłączenie drukarki fiskalnej, podaje numer portu komunikacyjnego. Po wprowadzeniu zmian należy wyjść z programu i ponownie uruchomić. W przypadku błędów komunikacji po komunikacji przekroczenie czasu oczekiwania na transmisję port sam się wydeklaruje na BRAK. Wystarczy wyjść z programu, usunąć powód błędów transmisji i uruchomić program od nowa, a drukarka zacznie działać. Jeżeli zapiszemy zmianę ustawienia portu na niewłaściwy lub brak sprzedaż będzie niemożliwa.

13.9. O programie

Funkcja ta powoduje wyświetlenie licencji programu.

14. FUNKCJE SERWISOWE

Podczas użytkowania programu mogą wystąpić okoliczności wymagające poprawy wykonanych operacji bądź zapisów danych na dysku.

Te okoliczności to odstąpienie klienta od transakcji z uwagi na brak środków na jej sfinalizowanie bądź z innych przyczyn np. pomyłki kasjera, kiedy klient jeszcze nie odszedł od okienka a już wystawiono asygnatę lub też błędny zapis na dysku spowodowany awarią sprzętu, błędem daty systemowej, bądź zasilania w czasie zapisu danych.

W celu poprawy zapisanej a niemożliwej do sfinalizowania transakcji przewidziano opisaną operację poprawy.

W przypadku uszkodzenia danych w dniu zakończonym przewidziano możliwość cofnięcia zakończenia dnia w opcji **Odlączenie dnia**.

Po uruchomieniu tej opcji następuje pytanie o datę zakończenia dnia którą należy wpisać nawet gdyby była wadliwą a następnie podać prawidłową datę której dotyczą dane.

W przypadku konieczności przepisania licencji na innego użytkownika bądź zmianę danych nagłówka takich jak np. adres, telefon przewidziano możliwość dokonania tych zmian po uzyskaniu hasła dotyczącego danej zmiany.

W przypadku wątpliwości w zakresie danych jest możliwość po wcześniejszym uzgodnieniu przesłania ich drogą elektroniczną w celu sprawdzenia do naszej firmy.

Prace te podobnie jak telefoniczne konsultacje i zmiany danych kantoru, z uwagi na ich czasochłonność są odpłatne.

W przypadku niezapłacenia należności wynikających z otrzymanej faktury niezależnie od dochodzenia odzyskania należnych kwot, użytkownik zostaje pozbawiony możliwości uzyskania pomocy.

15. WSPÓŁPRACA Z DRUKARKAMI FISKALNYMI ELZAB

Za dodatkową opłatą program można przystosować do współpracy z drukarką fiskalną FP-600 lub OMEGA 2 generacji (jest to jedna z wersji tego programu).

Program bezpośrednio steruje drukarką fiskalną w sposób nie wymagający od obsługi żadnych dodatkowych operacji w ramach sprzedaży. Jeżeli komputer jest połączony z drukarką fiskalną należy przed uruchomieniem programu włączyć drukarkę, zaczekać aż będzie gotowa i dopiero wtedy uruchomić program. W przeciwnym razie pojawi się komunikat podczas uruchamiania programu o przekroczeniu czasu oczekiwania na transmisję, wtedy sprzedaż będzie niemożliwa. Należy wyjść z programu i wejść od nowa po uruchomieniu drukarki fiskalnej. Jeżeli uruchamiamy poprawnie może nastąpić komunikat o niezgodności godziny drukarki fiskalnej z komputerem, wtedy zostanie poprawiony czas komputera i sprzedaż będzie możliwa.

Jeżeli wystąpi komunikat o niezgodności daty drukarki fiskalnej z datą komputera sprzedaż będzie niemożliwa. Konieczne będzie uruchomienie komputera z poprawną datą. Jeżeli data komputera jest poprawna, a zła data drukarki fiskalnej należy zawiadomić serwis drukarki fiskalnej.

Po poprawnym uruchomieniu drukarki, gdy program jest na menu głównym, na wyświetlaczu drukarki jest wyświetlany czas. Wchodząc w opcję transakcji pojawia się [0] (działa tak tylko dla drukarki FP600). Wprowadzając transakcję sprzedaży na wyświetlaczu pojawia się należność. Na koniec dnia należy wykonać raport dobowy fiskalny. Na koniec miesiąca raport okresowy łączny (lub miesięczny na drukarce OMEGA). Pozostałe funkcje drukarki są funkcjami konfiguracyjnymi lub serwisowymi.

Jeżeli podczas wystawiania paragonu nastąpi jego unieważnienie należy skorzystać z listy błędów.

15.1. Raport dobowy fiskalny

Jeżeli prowadzimy sprzedaż fiskalną walut z drukarki fiskalnej, na koniec każdego dnia należy koniecznie poza raportem dziennym w komputerze wykonać raport fiskalny dobowy aby zakończyć dzień w drukarce fiskalnej.

Niewykonanie tego raportu uniemożliwi sprzedaż dnia następnego, wtedy należy rozpocząć dzień od wykonania zaległego raportu.

Wydruk następuje na drukarce fiskalnej.

15.2. Raport okresowy

Można drukować dwa rodzaje raportu okresowego z drukarki fiskalnej:

- łączny-zawiera sumę obrotów z wszystkich dni
- szczegółowy-zawierający wydruki za każdy dzień niezależnie oraz łączny jako ostatni.

Raport wykonuje się jako raport okresowy od dnia do dnia

15.3. Raport miesięczny (tylko OMEGA)

Można drukować dwa rodzaje raportu miesięcznego z drukarki fiskalnej:

- łączny-zawiera sumę obrotów z wszystkich dni
- szczegółowy-zawierający wydruki za każdy dzień niezależnie oraz łączny jako ostatni.

Raport wykonuje się jako raport za wybrany miesiąc i rok.

15.4. Raport stanu drukarki

Jest to wydruk stanu modułu fiskalnego informujący o: trybie pracy modułu - szkoleniowy, fiskalny, tylko odczyt ilości miejsca w module, stawkach VAT, kasowaniach CMOS i bazy towarowej, jest wydrukiem typowo serwisowym.

15.5. Status drukarki

Status drukarki jest funkcją kontrolną funkcjonowania drukarki, informuje czy można dokonać sprzedaży oraz jeżeli nie, to dlaczego, podaje numer unikatowy drukarki, typ wyświetlacza, tryb pracy drukarki, ewentualne błędy.

15.6. Przesławienie zegara

Zegar w drukarce fiskalnej można przestawiać tylko o 1 godzinę do przodu i tyłu raz dziennie, głównie wykorzystuje się podczas zmiany czasu oraz w celu usunięcia niedokładności zegara.

15.7. Błędy drukarki fiskalnej i sposób postępowania

Jeżeli na paragonie wystąpi napis paragon unieważniony, przed tym napisem występuje litera lub liczba określająca rodzaj błędu:

- 1 - Błędny znak Esc lub sekwencja Esc, XX nieznaną
  - 2 - Nieprawidłowa wartość rabatu
  - 3 - Nieprawidłowa kolejność sekwencji paragonowych
  - 4 - Przekroczona maksymalna długość paragonu
  - 5 - Przekroczona ilość linii dodatkowych na paragonie
  - 6 - Przekroczony czas wystawiania paragonu
  - 7 - Niezgodność sumy wysłanej z komputera
  - 8 - Znak nie drukowany na paragonie błędny kod
- B - Mniej niż 10 liter nazwy
C - Nastąpiło zablokowanie towaru
D - Brak miejsca na zapis towaru w bazie sum
E - Brak miejsca na zapis towaru w bazie nazw
F - Przekroczona maksymalna ilość towaru
G - Przekroczona maksymalna cena towaru
H - Sekwencja Esc, ST nie wystąpiła
I - Błędna stawka VAT w sekwencji Esc, ST
J - Ujemne saldo pozycji korekcyjnej

- K - Wartość pozycji niezgodna z przesłaną z komputera
- R - Zerowa wartość pozycji (tylko OMEGA)
- S - Przekroczona maksymalna kwota paragonu 9.999.999,99 (tylko OMEGA)
- T - Zerowa wartość paragonu (tylko OMEGA)

Obsługa programu współpracującego z drukarką fiskalną jest taka sama jak w wersji podstawowej za wyjątkiem sposobu uruchamiania zestawu komputerowego, zakańczania dnia i komunikatów błędów wysyłanych przez drukarkę fiskalną.

16. PIERWSZE URUCHOMIENIE PROGRAMU

W zależności, czy uruchamiamy program wraz z rozpoczęciem działalności kantoru czy kantor funkcjonował już wcześniej rozpoczęcie pracy odbywa się na dwa sposoby:

1. Gdy jest to nowy kantor w pierwszym dniu pracy rozpoczynamy dzień odprowadzenia kursów i przyjęcia złotych na stan operacja KP i dalsze operacje wykonujemy normalnie.
2. Gdy kantor wcześniej pracował i posiada na stanie nie tylko złotówki ale i waluty to należy uruchomić program z datą poprzedzającą dzień, w którym będziemy już normalnie pracować, wpisać datę dnia poprzedniego rozdzielając kropkami dzień.miesiąc.rok.

Takie uruchomienie programu pozwala na uniknięcie skutków w raportach okresowych wprowadzania poprzez zakup walut na stan komputera.

1. Wywołujemy opcję transakcji.
2. Pojawia się ekran roboczy zawierający po lewej stronie wykaz operacji a po prawej wykaz walut i ich krotności, dane kursów skupu i sprzedaży i stanów poszczególnych walut.

Ponieważ jest to pierwsze uruchomienie programu, dane kursów i stanu są zerowe.

3. Wpisujemy kursy poszczególnych walut:
  - a) naciskając klawisze ruchu pionowego kursora (strzałki) naprowadzamy podświetlenie na walutę, której kursy chcemy wpisać (lub naciskamy klawisz litery przyporządkowanej danej walucie)
  - b) naciskamy klawisz [F4], pojawia się ramka zawierająca nazwę wybranej waluty i miejsce do wpisania kursu skupu (wpisujemy kwotę odpowiadającą krotności danej waluty oddzielając grosze przecinkiem)

Po wpisaniu wartości skupu naciskamy [Enter] i wpisujemy kurs sprzedaży i znowu naciskamy [Enter].

W przypadku popełnienia pomyłki ponownie naciskamy [F4] i wpisujemy na górę prawidłową wartość skupu lub sprzedaży. Jeżeli skup podany był prawidłowo naciskamy [Enter] co umożliwi poprawę wartości sprzedaży. Naciśnięcie klawisza [Enter] stanowi potwierdzenie poprawności danej. Tak samo dokonuje się korekty kursów. Procedurę tą powtarzamy kolejno wybierając waluty aż do wpisania wszystkich kursów.

4. Wpisanie stanów.
  - a) naprowadzamy kursor na złotówki
  - b) naciskamy klawisz [Alt-F5] i wprowadzamy złotówki w kwocie równej sumie złotówek i wartości posiadanych walut w cenie zakupu
5. Poszczególne waluty wprowadzamy na stan poprzez ich zakup z uwzględnieniem kursu.
6. Naciskamy [F10] co powoduje powrót do menu głównego i uruchamiamy opcję raportu dziennego.

Następuje wydruk po którym na ekranie pojawia się pytanie czy założyć dane na nowy dzień. Jeżeli dane wpisane były prawidłowo (sprawdzić na wydruku) naciskamy klawisz T.

UWAGA!

W tym momencie nie można już dokonywać jakichkolwiek zmian w wydrukowanych danych (program to uniemożliwia). O ile stwierdziłmy pomyłkę wpisu jakiejś danej, co musi nastąpić przed naciśnięciem klawisza [T], naciskamy [N] co powoduje powrót do menu i po dokonaniu poprawy ponownie uruchamiamy opcję raportu dziennego.

7. Po naciśnięciu [T] następuje zapis danych na twardy dysk i ich skopiowanie na nośnik zewnętrzny (PenDrive, dysk CD, dysk ZipDrive itd.)
8. Po nagraniu danych program zakończy działanie automatycznie. Ponieważ opis dotyczy pierwszego uruchomienia programu i to w dodatku z wpisaną datą dnia poprzedniego po ponownym uruchomieniu programu mamy już datę rzeczywistą (była z dnia poprzedniego) więc naciskamy [Enter] i postępujemy jak już to opisano.

Jeżeli uruchamiania systemu dokonujemy w dniu poprzedzającym pracę kantoru nie ma potrzeby zamiany dat, gdyż warunek uruchamiania systemu w dniu w którym nie dokonuje się transakcji zostaje wtedy spełniony.

17. UWAGI KOŃCOWE

Klawiszem [Esc] można wyjść z każdej operacji bez zmiany stanu. Uruchamianie komputera z datą wcześniejszą może mieć na celu wydruk kopii raportu lub transakcji (operacją poprawy)

Po założeniu danych na następny dzień praca w ramach tego bieżącego dnia jest niemożliwa. Możliwa jest tylko praca w dniu następnym lub po dłuższej przerwie. Dzień pracy musi być bezwzględnie zakończony raportem dziennym i założeniem danych na następny dzień.

W przypadku zaniku napięcia należy program uruchomić jak na początku dnia.

Do zapisu danych należy używać właściwych nośników danych. Obecnie najbardziej polecanym jest dysk typu PenDrive. W przypadku uszkodzenia nośnika z kopią danych można w kolejnym dniu prowadzić pracę. Kopie danych w takim przypadku można wykonać wybierając dowolną inną lokalizację w systemie komputerowym (inny PenDrive, inny dysk twardy itd.) funkcją archiwizowania danych (menu główne polecenie Konfiguracja/Dane/Archiwizacja).

Po zakończonej pracy wyłączyć wszystkie elementy systemu i wyłączyć przedłużacz filtrujący.

W instrukcji występują informacje o postępowaniu przy współpracy programu z Elektroniczną Tabelą Kursów Walut. Jeżeli takiej tablicy nie ma w kantorze należy pominąć czynności związane z funkcjonowaniem tablicy.

Życzę przyjemnej i efektywnej pracy.

18. INSTALACJA PROGRAMU KANTOR

18.1. Instalacja nowego programu

Program można instalować automatycznie uruchamiając plik instaluj.exe na dysku instalacyjnym programu z katalogu \Licencje i podkatalogu KXXX gdzie xxx oznacza numer licencji i postępować zgodnie z dalszymi instrukcjami.

W trakcie instalacji należy:

1. Przeczytać umowę licencyjną
2. Wyrazić zgodę na warunki licencji, co umożliwi kontynuację instalacji lub odstąpić od dalszej instalacji klikając przycisk *Zakończ*
3. Wybrać katalog docelowy (domyślnie C:\K2000)

UWAGA: Jeśli instalacja ma charakter aktualizacji (opcja dedykowana dla użytkowników, którzy są w posiadaniu poprzedniej wersji programu i zależy im na przeniesieniu danych do nowej wersji) to jako katalog docelowy instalacji należy podać katalog, w którym zainstalowano poprzednią wersję systemu Kantor.

Po zakończonej instalacji na pulpicie pojawi się ikona programu Kantor, a w menu *Start/Wszystkie programy* systemu Windows zostanie stworzona grupa Kantor ze skrótem do programu Kantor.exe.

Jeśli zainstalowano system Kantor po raz pierwszy (instalacja nie miała charakteru aktualizacji) to razem z programem zainstalowana została baza danych w pierwotnej konfiguracji zgodnej z wymaganiami podanymi przez klienta w trakcie zamawiania programu. W jej skład wchodzi:

- początkowa lista walut zgodna z zamówieniem klienta, jeśli klient nie podał walut to domyślnie występują dwie waluty Euro i Dolar Amerykański
- początkowa lista użytkowników zgodna z zamówieniem klienta, jeśli klient nie wyspecyfikował użytkowników to instalowany domyślnie jest jeden użytkownik z prawami ADMIN (pozwala na skonfigurowanie wszystkich parametrów programu) i hasłem SZEF (hasło piszemy **dużymi** literami)

Po uruchomieniu programu, wpisaniu hasła i daty bieżącej przystępujemy do zasadniczej konfiguracji programu:

- rozszerzamy (o ile to konieczne) listę walut
- ustalamy kolejność wyświetlania walut
- wpisujemy kasjerów, ustalamy ich prawa dostępu i nadajemy im hasła początkowe.

UWAGA: Trzeba koniecznie poinformować kasjerów, że mają możliwość zmiany hasła na sobie tylko znane.

- wybieramy drukarkę asygnat
- wybieramy drukarkę raportów
- jeżeli mamy tablice wyświetlające kursy to wybieramy porty komunikacyjne tablic
- jeżeli mamy wyświetlacz należności dla klienta to wybieramy port wyświetlacza należności

Po skonfigurowaniu programu kończymy jego pracę. W momencie wychodzenia program zapyta czy zapisać konfigurację. Należy odpowiedzieć twierdząco (kliknąć przycisk *Tak*), w przeciwnym przypadku ustawiona przez nas konfiguracja nie zostanie zapamiętana i trzeba będzie przeprowadzić ją jeszcze raz. Program jest gotowy do pracy.

UWAGA: Jeśli instalacja ma charakter aktualizacji to konfiguracja nie jest konieczna bo wszystkie dane z poprzedniej wersji systemu zostaną automatycznie przeniesione do bazy danych nowego systemu.

Program w wersji demo działa w zakresie dat od 01.01.2012 do 31.03.2012.

Na dysku instalacyjnym z kopią programu (katalog RunImage) znajdują się pliki:

kantor.exe – główny plik programu

kantor.hlp – plik systemu pomocy

kantor.dwt – plik konfiguracji programu

wysw8.dll – biblioteka do komunikacji z urządzeniami zewnętrznymi takimi jak tablice wyświetlające kursy, wyświetlacze należności itp.

midas.dll – biblioteka do obsługi baz danych

ZipDll.dll – biblioteka do kompresji danych

Pliki tworzone podczas pracy programu:

pliki konfiguracyjne:

waluty.dwt – plik zawierający definicje walut i kolejność ich wyświetlania

tablice.dwt – plik zawierający definicje tablic wyświetlających kursy walut

uzytkownicy.dwt – plik zawierający nazwiska użytkowników

pliki danych dziennych:

trans.dwt – zestawienie operacji dziennych

kursp.dwt – kursy początkowe dnia

kurs.dwt – kursy bieżące

stan.dwt – stany walut i złotych

stwal.dwt – stany walut przeliczonych na złote

kontr.dwt – kartoteki kontrahentów

liskon.dwt – lista kontrahentów

pliki danych narastających:

trans.dwn, kurs.dwn, stan.dwn, stwal.dwn – odpowiedn. danych dziennych

dzien.dwn – obroty dzienne

zysk.dwn – zyski dzienne

danelog.dwn, rejlog.dwn – rejestry logowań

Wymienione pliki zawierają rekordy nieczytelne, których struktura stanowi tajemnicę autora. Program tworzy kopię ostatniego wydruku wydruk.txt

18.2. Uaktualnienie wersji programu

Uaktualnienie do wersji 3.XX jest możliwe tylko w przypadku posiadania wersji 2.2X. Aby dokonać aktualizacji z wcześniejszej wersji należy najpierw zaktualizować program do wersji 2.2, a następnie do wersji 3.XX.

UWAGA: Po dokonaniu aktualizacji wersji stary program nie będzie czytał zaktualizowanych danych.

19. ZMIANY WZGLĘDEM POPRZEDNICH WERSJI

19.1. Zmiany względem wersji 2.20XX

1. Zmiana kompilatora z Turbo Pascal na Delphi 2007
2. Zmiana architektury systemu z 16 bitowego zgodnego z DOS na 32 bitowy w pełni kompatybilny z systemem Windows
3. Zmiana interfejsu użytkownika z tekstowego na graficzny - okienkowy.
4. Umożliwienie współpracy ze sprzętem obsługiwany tylko z poziomu Windows (porty USB, drukarki GDI)
5. Możliwość współdzielenia danych z wykorzystaniem sieci Internet
6. Zniesienie limitów rozmiarów baz danych (ilość walut, ilość kasjerów, ilość operacji dziennych, ilość operacji po różnych kursach w ciągu dnia)
7. Brak ograniczenia w podglądzie wydruku

19.2. Zmiany względem wersji 2.10XX

1. Uwzględnienie wymogów rozporządzenia 2220 z 2004r.:
  - wprowadzenie dat zawarcia i realizacji transakcji
  - wprowadzenie podziału sposobu realizacji transakcji
  - wprowadzenie do asygnat daty zawarcia
  - zmiana wzoru ewidencji transakcji.
2. Umożliwienie traktowania transakcji z bankami i kantorami jak z firmami.
3. Wydruk ilości transakcji.

19.3. Zmiany zawarte w wersji 2.10XX względem wersji 2.0XXX

1. Możliwość wystawiania asygnat dla firm.
2. Lista kontrahentów.
3. Zestawienia transakcji wg typów.

19.4. Zmiany zawarte w wersji 2.0XXX względem wersji 1.05XX

1. Rozbudowa systemu haseł i poziomów dostępu każdego kasjera:
  - wprowadzenie możliwości własnego definiowania do jakich opcji programu z którego poziomu dostępu można się dostać
  - wprowadzenie blokowania dostępu do poprawy, zmiany kursów, negocjowania kursów, stanów walut, stanów złotych
  - wprowadzenie hasła osobistego dla kasjera, zmiana hasła przez kasjera uniemożliwia komukolwiek zobaczenia jego hasła lub pracy na konto niego
  - raport operacji kasjera wybranego kasjera.
2. Współpraca programu z czytnikiem kart elektronicznych (zamiast hasła o dostępie kasjera decydują uprawnienia nadane jego karcie)
3. Współpraca z środowiskiem WINDOWS 9X.
4. Pilnowanie przekroczeń wielkości transakcji.

5. Pilnowanie informowania GIIF o transakcjach przekraczających określoną kwotę.
6. Tworzenie raportu PZKAN – zestawienie kwartalne dla NBP.
7. Operacje i raporty przesunięć waluty i złotych pomiędzy kantorami w ramach firmy w raz z ich rozliczeniem.
8. Operacje wydania waluty do banku i sprzedaż do banku.
9. Wprowadzenie treści na dokumentach operacji kasowych i na raporcie kasowym.
10. Możliwość zmiany kolejności i blokowania walut na ekranie transakcji szczególnie istotne w okresie wycofywania walut zastąpionych przez EURO.
11. Możliwość ustalenia nominalów (minimalnych ilości) dla każdej waluty poniżej której nie handluje dany kantor.
12. Likwidacja ograniczenia ilości transakcji w dniu.
13. Ścisłe przestrzeganie zasady handlowej pierwsze przyszło – pierwsze poszło bez ograniczenia ilości zmian kursów walut w obliczaniu zysków.
14. Dodatkowe możliwości kopiowania danych i archiwizacji danych.
15. Funkcja zakładania danych na nowy rok.
16. Przystosowanie struktur bazy danych do współpracy z oprogramowaniem tworzenia rejestru dla głównego inspektora informacji finansowej.

Spis treści

1. WSTĘP.....	3
2. PODŁĄCZENIE SYSTEMU.....	4
3. URUCHOMIENIE SYSTEMU.....	5
3.1. URUCHOMIENIE SYSTEMU.....	5
4. PORUSZANIE SIĘ PO PROGRAMIE.....	6
4.1. KORZYSTANIE Z WBUDOWANEGO SYSTEMU POMOCY.....	8
5. TRANSAKCJE.....	9
5.1. ZMIANA KURSÓW.....	9
5.2. STAN ZŁOTÓWEK - OPERACJE KP I KW.....	10
5.3. KUPNO, SPRZEDAŻ.....	10
5.3.1. DEKLAROWANA KWOTA.....	12
5.3.2. OPERACJE SZYBKIE.....	12
5.4. OPERACJE ŁĄCZNE.....	12
5.5. WYMIANA.....	12
5.6. WYDRUKI POMOCNICZE.....	13
5.7. POPRAWA.....	13
5.8. PRZESUNIĘCIA WALUT - WYDANIE MM-.....	14
5.9. PRZESUNIĘCIA WALUT - PRZYJĘCIE MM+.....	14
5.10. WYDANIE WZ.....	15
5.11. SPRZEDAŻ Z WYDANIA WZ.....	15
6. FIRMY - KONTRAHENCI.....	15
6.1. ODSZUKIWANIE KONTRAHENTA, WPROWADZANIE NOWEGO, EDYCJA DANYCH.....	16
6.2. TRANSAKCJE Z KONTRAHENTAMI.....	17
7. PRZEGLĄDANIE OPERACJI.....	17
8. RAPORTY DZIENNE.....	17
8.1. ZAKOŃCZENIE DNIA.....	18
8.2. RAPORT DZIENNY - KURSY WALUT I STAN KASY.....	18
8.3. RAPORT DZIENNY - ZESTAWIENIE SKUPU I SPRZEDAŻY.....	19
8.4. RAPORT DZIENNY - ROZLICZENIE OPERACJI.....	19
8.5. RAPORT DZIENNY - ROZLICZENIE WALUT I ZŁOTÓWEK.....	19
8.6. RAPORT DZIENNY - STAN WALUT W ZŁOTÓWKACH.....	19
8.7. RAPORT DZIENNY - EWIDENCJA TRANSAKCJI I OPERACJI.....	19
8.8. RAPORT DZIENNY - ZESTAWIENIE SUMARYCZNE.....	20
8.9. RAPORT DZIENNY - KURSY ŚREDNIE.....	20
8.10. RAPORT DZIENNY - ROZLICZENIE ZŁOTÓWEK.....	20
8.11. RAPORT DZIENNY - PRZESUNIĘĆ.....	20

9. RAPORTY OKRESOWE.....	21
9.1. RAPORT OKRESOWY - ZESTAWIENIE SKUPU I SPRZEDAŻY WALUT.....	22
9.2. RAPORT OKRESOWY - KOSZT SKUPU I SPRZEDAŻY.....	22
9.3. RAPORT OKRESOWY - ZESTAWIENIE SUMARYCZNE SKUPU I SPRZEDAŻY.....	22
9.4. RAPORT OKRESOWY - KURSY ŚREDNIE.....	22
9.5. RAPORT OKRESOWY - ROZLICZENIE ZLOTÓWEK.....	22
9.6. RAPORT OKRESOWY - RAPORT KASOWY.....	22
9.7. RAPORT OKRESOWY - RAPORT KASOWY - ZYSKI.....	22
9.8. RAPORT OKRESOWY - OBROTY WALUT.....	23
9.9. RAPORT OKRESOWY - ZESTAWIENIE TRANSAKCJI.....	23
9.10. RAPORT OKRESOWY PRZESUNIĘĆ.....	23
9.11. REJESTR POPRAW.....	23
9.12. REJESTR URUCHOMIEŃ.....	23
10. RAPORT KWARTALNY PZKAN.....	24
10.1. POSTĘPOWANIE PRZY WYDRUKU RAPORTU Z JEDNEGO KANTORU.....	24
10.2. WYKONANIE EKSPORTU RAPORTU PZKAN.....	24
10.3. POSTĘPOWANIE PRZY WYDRUKU ŁĄCZNYM Z KILKU KANTORÓW.....	24
11. KOPIE ASYGNAT.....	25
12. OPERACJE Z DANYMI.....	25
12.1. IMPORT KURSÓW ŚREDNICH NBP.....	25
12.2. ROZMIAR DANYCH.....	25
12.3. ARCHIWIZOWANIE DANYCH.....	26
12.4. ZMIANA TYPU TRANSAKCJI.....	26
12.5. ZAKŁADANIE DANYCH NA NOWY ROK.....	27
13. KONFIGURACJA PROGRAMU.....	28
13.1. WALUTY.....	28
13.1.1. WPROWADZENIE NAZW, KROTNOŚCI I NOMINAŁÓW WALUT.....	28
13.1.2. KOLEJNOŚĆ I WYSTĘPOWANIE WALUT NA EKRANIE TRANSAKCJI.....	29
13.2. DOSTĘP.....	30
13.2.1. KASJERZY - HASŁA I PRAWA.....	30
13.2.2. DOSTĘP DO OPCJI PROGRAMU.....	31
13.2.3. DOSTĘP DO RAPORTÓW DZIENNYCH.....	31
13.2.4. DOSTĘP DO RAPORTÓW OKRESOWYCH.....	31
13.3. ZMIANA HASŁA.....	31
13.4. DRUKARKA.....	32
13.4.1. SKŁAD RAPORTU DZIENNEGO.....	33
13.4.2. SKŁAD RAPORTU OKRESOWEGO.....	33
13.5. ŚCIEŻKI DOSTĘPU.....	33
13.6. OPCJE.....	34
13.7. TABLICE KURSÓW WALUT.....	35
13.8. DRUKARKA FISKALNA.....	35
13.9. O PROGRAMIE.....	35
14. FUNKCJE SERWISOWE.....	36

15. WSPÓLPRACA Z DRUKARKAMI FISKALNYMI ELZAB	37
15.1. RAPORT DOBOWY FISKALNY	37
15.2. RAPORT OKRESOWY	37
15.3. RAPORT MIESIĘCZNY (TYLKO OMEGA)	38
15.4. RAPORT STANU DRUKARKI	38
15.5. STATUS DRUKARKI	38
15.6. PRZESTAWIENIE ZEGARA	38
15.7. BŁĘDY DRUKARKI FISKALNEJ I SPOSÓB POSTĘPOWANIA	38
16. PIERWSZE URUCHOMIENIE PROGRAMU	39
17. UWAGI KOŃCOWE	41
18. INSTALACJA PROGRAMU KANTOR	42
18.1. INSTALACJA NOWEGO PROGRAMU	42
18.2. UAKTUALNIENIE WERSJI PROGRAMU	43
19. ZMIANY WZGLĘDEM POPRZEDNICH WERSJI	44
19.1. ZMIANY WZGLĘDEM WERSJI 2.20XX	44
19.2. ZMIANY WZGLĘDEM WERSJI 2.10XX	44
19.3. ZMIANY ZAWARTE W WERSJI 2.10XX WZGLĘDEM WERSJI 2.0XXX	44
19.4. ZMIANY ZAWARTE W WERSJI 2.0XXX WZGLĘDEM WERSJI 1.05XX	44

Umowa Licencyjna Nr [K][ ][ ][ ] zawarta dnia .....

Postanowienia umowy zostają zawarte pomiędzy NABYWCĄ licencji a AUTOREM mgr inż. Krzysztof Hajduczek, właścicielem firmy PeZeT.

Przedmiot Licencji: Program KANTOR 2000 dla WINDOWS

Rodzaj licencji: nowa / aktualizacja

Na komputer: pierwszy / kolejny nr .....

Wersja : 3 . 1 [ ][ ][ ] - .....

1. Przedmiot Licencji zwany dalej OPROGRAMOWANIEM jest całkowitą własnością Autora i jest chroniony przez prawo polskie Ustawą o Ochronie Praw Autorskich. Autor udziela Nabywcy prawo do użytkowania kopii Oprogramowania zgodnie z postanowieniami niniejszej umowy
2. Nabywca ma prawo do :
  - uruchamiania Oprogramowania na jednym stanowisku komputerowym;
  - do sporządzania kopii zapasowych Oprogramowania na własny użytek;
  - do konsultacji telefonicznych lub listownych;
  - naprawy lub wymiany uszkodzonych nośników danych, które otrzymał wraz z Oprogramowaniem.
3. Nabywca nie ma prawa do:
  - zmieniania, tłumaczenia, analizowania, de kompilowania lub jakiegokolwiek innej formy ingerowania w Oprogramowanie;
  - tworzenia opracowań będących pochodną Oprogramowania lub materiałów opisowych;
  - sprzedawania i wypożyczania Oprogramowania.
4. Umowa oraz prawa Nabywcy wynikające z umowy, tracą moc jeśli Nabywca nie spełni któregokolwiek z postanowień niniejszej Umowy. W takim przypadku Autor będzie dochodził swoich praw określonych na mocy właściwych przepisów
5. Autor dokłada wszelkich starań, aby Oprogramowanie działało prawidłowo, zgodnie z przyjętymi założeniami. Jednak obecny stan techniki nie pozwala na zagwarantowanie całkowitej bezbłędności Oprogramowania. Dlatego Autor nie ponosi odpowiedzialności za szkody wynikłe z użytkowania Oprogramowania niezależnie od tego w jaki sposób te szkody powstały i czego dotyczą. Autor nie gwarantuje, że oprogramowanie spełni oczekiwania Nabywcy. Nabywca ponosi pełne ryzyko co do możliwości użycia Oprogramowania do określonego celu.

Akceptuję postanowienia umowy:

.....
(Nabywca) (Autor)

Notatki:

Notatki:

Oferta firmy

Oprogramowanie

- **Kantor Wymiany Walut**
- **Rejestr transakcji GIFF**
- **Hurtownia z VAT**

Sprzęt komputerowy

Zabezpieczenia komputerów PC przed skutkami awarii zasilaczy i przepięciami

Programatory BIOS, FLASH i mikrokontrolerów

Elektroniczne tablice Informacyjno - Reklamowe

- **Kursów walut**   - **Kursów akcji**
- **Oprocentowania**   - **Cenniki**

Wyświetlacze napisów ruchomych

- **Wewnętrzne jedno, dwu i wielorzędowe (graficzne)**
- **Zewnętrzne dowolnych rozmiarów**

Zegary elektroniczne, wyświetlacze numerów pieśni

Wyświetlacze numerków dla kas

Wyświetlacze należności współpracujące z komputerami PC

Interkomy do rozmów przez szyby pancerne

Czytniki kart elektronicznych

Karty BIOS-2000 pozwala na pracę starych komputerów po roku 2000 bez wymiany płyty głównej

Sterowniki mikroprocesorowe

*** więcej informacji na www.pezet.com.pl ***